

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અમદાવાદ

વિશેષ ફોજદારી અરજી (નિર્દેશન) નંબર ૧૫૫૫/૨૦૧૭

મંજૂરી અને સહિ માટે :

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે. બી. પારડીવાલા

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	
૨	પત્રકાર રીફર કરવામાં આવે કે નહીં?	
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની વાજબી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	

=====

ભાનુબેન તે રમેશભાઈ જગુભાઈ પટેલની પત્ની અને ૧ અરજદાર (ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ૨ સામાવાળાઓ

=====

ઉપસ્થીતી :

અરજદાર (ઓ) નંબર ૧-૨ માટે વકીલ શ્રી આદિલ આર મિર્ઝા

સામાવાળા (ઓ) નંબર ૩ તરફે પૂત્યક્ષ બજવણીનું સોગંદનામું દાખલ કરેલ નથી.

સામાવાળા (ઓ) નંબર ૨ માટે વકીલ શ્રી દેવાંગ વ્યાસ

સામાવાળા (ઓ) નંબર ૧ અધિક સરકારી વકીલ સુશ્રી પાઠક

=====

કોરમ : માનનીય ન્યાયમુર્તી શ્રી જે. બી. પારડીવાલા

તારીખ : ૨૯/૦૩/૨૦૧૭

મૌખિક ચુકાદો

૧. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની આ રિટ અરજી દ્વારા, રિટ અરજદારોએ નીચે મુજબની દાદ માંગેલી છે;

“(એ) આપશ્રીઓ આ અરજીને ગ્રાહ્ય રાખીને મંજૂર કરવા કૃપા કરશો;

(બી) આપશ્રીઓ સામાવાળા નંબર ૨ ને અરજદારોને તેમના બેંક ખાતાઓ ઓપરેટ કરવાની પરવાનગી આપવા માટે આદેશ કરવા કૃપા કરશો કે જે પરિશિષ્ટ-એ ના પત્રવ્યવહારમાં દર્શાવેલ છે અને આંશિક

પ્રતિબંધ કે જેના દ્વારા વર્તમાન અરજદારોના ખાતાઓમાંથી કોઈ ડેબિટ ફાળવવામાં ન આવે તેવો આદેશ આપવામાં આવ્યો છે તેને રદ અને બાજુ પર રાખવા કૃપા કરશો;

(સી) આ અરજીના પ્રવેશ, સુનાવણી અને આખરી નિકાલ બાકી હોય ત્યાં સુધી, આપશ્રીઓ સામાવાળા નંબર ૨ ને અરજદારોને તેમના બેંક ખાતાઓ ઓપરેટ કરવાની પરવાનગી આપવા આદેશ કરવા કૃપા કરશો જે પરિશિષ્ટ-એ ના પત્રવ્યવહારમાં દર્શાવેલ છે;

(ડી) આપશ્રીઓ ન્યાયના હિતમાં યોગ્ય અને યોગ્ય જણાય તેવી અન્ય અને વધુ દાદ મંજૂર કરવા કૃપા કરશો."

૨. રિટ અરજદારોના કેસનો સારાંશ નીચે મુજબ આપી શકાય છે;

૨.૧ રિટ અરજદારો કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશની અંદર આવતા દમણના રહેવાસીઓ છે. તેઓ દારૂના વેચાણના વ્યવસાયમાં છે. તેઓ દામનિયા એન્ટરપ્રાઇઝ, સાઈ વાઈન્સ, સાઈ બાર તથા રેસ્ટોરન્ટ અને સાઈ એન્ટરપ્રાઇઝના નામે વેપાર કરી રહ્યા છે. તે અરજદારોનો કેસ છે કે તેઓ વિતરણ સહિત વાઈનના વેચાણના વ્યવસાયના હેતુ માટે માન્ય લાઈસન્સ ધરાવે છે. તેમની પાસે, કુલ મળીને,

નીચેના બેંક ખાતાઓ છે ;

“(૧) એચડીએફસી બેંક ખાતા નંબર ૦૧૩૦૩૬૩૦૦૦૦૧૧૫

(૨) ગોવા રાજ્ય સહકારી બેંક ખાતા નંબર ૦૦૨૫૧૦૧૦૦૦૦૭૪૮

(૩) બેંક ઓફ બરોડાના ખાતા નંબર ૨૫૫૮૦૫૦૦૦૦૪૦૬૦

(૪) ખાતા નંબર ૦૦૨૫૧૦૧૦૦૦૦૮૦૨ ધરાવતી ગોવા સહકારી બેંક સાથે સાઈ બાર અને રેસ્ટોરન્ટ તેમજ બેંક ઓફ બરોડાના ખાતા નંબર ૨૫૫૮૦૫૦૦૦૦૧૩૮૪.

(૫) દામનિયા એન્ટરપ્રાઇઝ બેંક ઓફ બરોડામાં બેંક ખાતું ધરાવે છે, જેમાં એકાઉન્ટ નંબર ૨૫૫૮૦૫૦૦૦૦૪૦૨૦, સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયાનો એકાઉન્ટ નંબર ૩૫૮૦૭૮૮૦૪૦૭ તેમજ ગોવા સ્ટેટ કો-ઓપરેટિવ બેંક એકાઉન્ટ નંબર ૦૦૨૫૧૦૧૦૦૦૦૭૭૯ છે.”

૨.૨ ૧૫ મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૭ ના રોજ, એન્ફોર્સમેન્ટ ડિરેક્ટોરેટ, મહેસૂલ વિભાગ, નાણાં મંત્રાલય, ભારત સરકારે, ગોવા સ્ટેટ કો-ઓપરેટિવ બેંક લિમિટેડ, ભીમપોર, દમણના શાખા વ્યવસ્થાપકને એક પત્ર આપ્યો હતો, જેમાં નીચે મુજબ જણાવ્યું હતું;

“પ્રતિ,

શાખા વ્યવસ્થાપક,

ગોવા સહકારી બેંક લિમિટેડ

ડોરી કડીયા,

ભીમપોર,

દમણ ૩૯૬૨૧૦.

સાહેબશ્રી,

વિષય : ખાતા નંબર ૦૦૨૫૧૦૧૦૦૦૦૭૭૯,
૦૦૨૫૧૦૧૦૦૦૦૮૦૨, ૦૦૨૫૧૦૧૦૦૦૦૭૪૮ અને
૦૦૨૫૧૦૧૦૦૦૦૮૧૭ ની બેંક ખાતાની વિગતો-૨જી.

આ વિષયના સંદર્ભમાં કૃપા કરીને નીચેના ખાતા નંબરની વિગતો
આપવાની વ્યવસ્થા કરો.

I. ૦૦૨૫૧૦૧૦૦૦૦૭૭૯

II. ૦૦૨૫૧૦૧૦૦૦૦૮૦૨

III. ૦૦૨૫૧૦૧૦૦૦૦૭૪૮ &

IV. ૦૦૨૫૧૦૧૦૦૦૦૮૧૭

જરૂરી વિગતો નીચે મુજબ છે.

૧. એકાઉન્ટ ઓપનિંગ ફોર્મ (એઓએફ) અને કેવાયસી દસ્તાવેજોની

નકલ.

૨. એક્સેલ ફોર્મેટમાં હાર્ડ કોપી અને સોફ્ટ કોપીમાં ૦૧/૦૧/૨૦૧૧ થી અત્યાર સુધીની ખાતાનું નિવેદન bippan.sharma@gov.in પર આ મેઈલ મળ્યાના એક કલાકની અંદર મેઈલ કરવામાં આવે છે.

૩. ઉપરોક્ત ખાતાઓની વર્તમાન સ્થિતિ.

૪. મહેરબાની કરીને એ પણ જણાવો કે શું બેંક અન્ય કોઈ સરકારી એજન્સી દ્વારા ઉપર ઉલ્લેખિત ખાતા નંબરોના સંદર્ભમાં કોઈ કાર્યવાહીથી વાકેફ છે કે કેમ.

જો ખાતાધારક તેમના નામે અથવા સંયુક્ત નામે અન્ય કોઈ ખાતું જાળવી રહ્યો હોય, તો આવા ખાતાઓના સંદર્ભમાં ઉપર અનુ. નંબર ૧ થી ૪ પર જણાવેલી વિગતો પણ આપવી જરૂરી છે.

ઉપરોક્ત માહિતી અત્યંત ગુપ્ત છે અને પ્રિવેન્શન ઓફ મની લોન્ડરિંગ એક્ટ, ૨૦૦૨ ની જોગવાઈઓ હેઠળ માંગવામાં આવી રહી છે.

વધુમાં, આથી નિર્દેશ આપવામાં આવે છે કે આ કાર્યાલય તરફથી આગામી સૂચનાઓ ન આવે ત્યાં સુધી ઉપરોક્ત ખાતાઓ/ખાતાઓમાંથી તેમના નામ અથવા સંયુક્ત નામોમાં કોઈ ડેબિટની મંજૂરી આપવામાં આવશે

નહીં.”

૨.૩ આવો જ પત્ર બેંક ઓફ બરોડા, એસ.એસ.આઈ. દમણ શાખાને પણ જારી કરવામાં આવ્યો હતો.

૨.૪ એન્ફોર્સમેન્ટ ડિરેક્ટોરેટની આ પ્રકારની કાર્યવાહીથી અસંતુષ્ટ રિટ અરજદારો આ રિટ અરજી સાથે આવ્યા છે.

૩. શ્રી માર્શલ, અરજદારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે સંબંધિત બેંકોને ખાતાઓ ફીઝ કરવાની સૂચનાઓ જારી કરવામાં એન્ફોર્સમેન્ટ ડિરેક્ટોરેટ તરફથી કાર્યવાહી પ્રિવેન્શન ઓફ મની લોન્ડરિંગ એક્ટ, ૨૦૦૨ની જોગવાઈઓની વિરુદ્ધ છે.

વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલના જણાવ્યા અનુસાર, તેમના ગ્રાહકો કાયદા અનુસાર વ્યવસાય ચલાવી રહ્યા છે.તેઓ આવા વ્યવસાયના હેતુ માટે માન્ય લાઈસન્સ ધરાવે છે.વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ રજૂ કરશે કે દમણ કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશમાં આવે છે, અને ગુજરાત પ્રતિબંધ કાયદો દમણમાં લાગુ પડતો નથી.તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે દરેક ખાતામાં તમામ વ્યવહારોનું ઓડિટ કરવામાં આવે છે અને ચેક દ્વારા કરવામાં આવે છે.શ્રી માર્શલે નીચેની વિગતો પર આધાર રાખ્યો હતો;

દામનિયા એન્ટરપ્રાઇઝ બેંક ખાતાની વિગત

અનુ. નં.	બેંકનું નામ	એકાઉન્ટ નંબર	છેલ્લા ૩ વર્ષના ધિરાણની વિગતો
૧	બેંક ઓફ બરોડા, સોમનાથ શાખા	૨૫૫૮૦૫૦૦૦૦૪૦૨૦	૫૫,૭૫,૦૦૦
૨	ગોવા સ્ટેટ કો- ઓપરેટિવ બેંક લિમિટેડ, ભીમપોર શાખા	૦૦ ૨૫૧૦૧૦૦૦૦૭૭૯	૧,૧૧,૩૫,૦૦૦
૩	એચડીએફસી બેંક	૦ ૧૩૦૮૬૨૦૦૦૦૯૦	—
૪	સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા	૩૫૮૦૭૮૯૦૪૦૭	૫,૨૧,૦૦૦
કુલ સરવાળો			૧,૭૧,૩૧,૦૦૦

સાઈ બાર અને રેસ્ટોરન્ટ

અનુ. નં.	બેંકનું નામ	એકાઉન્ટ નંબર	છેલ્લા ૩ વર્ષના ધિરાણની વિગતો
૧	બેંક ઓફ બરોડા, સોમનાથ શાખા	૨૫૫૮૦૫૦૦૦૦૧૩૮૪	૨૩,૦૪,૨૫,૦૦૦
૨	ગોવા સ્ટેટ કો- ઓપરેટિવ બેંક લિમિટેડ, ભીમપોર શાખા	૦૦ ૨૫૧૦૧૦૦૦૦૮૦૨	૩૭,૭૮,૦૦,૦૦૦

કુલ સરવાળો	૬૦,૮૨,૨૫,૦૦૦
------------	--------------

સાઈ વાઈન્સ

અનુ. નં.	બેંકનું નામ	એકાઉન્ટ નંબર	છેલ્લા ૩ વર્ષના ધિરાણની વિગતો
૧	બેંક ઓફ બરોડા, સોમનાથ શાખા	૨૫૫૮૦૫૦૦૦૦૪૦૬૦	—
૨	ગોવા રાજ્ય કો- ઓપરેટિવ બેંક લિમિટેડ, ભીમપોર શાખા	૦૦ ૨૫૧૦૧૦૦૦૦૭૪૮	૫,૬૨,૪૫,૦૦૦
૩	એચડીએફસી નાની દમણ બેંક	૦ ૧૩૦૭૬૩૦૦૦૦૧૧૫	૩,૧૨,૪૭,૨૦૦
કુલ સરવાળો			૮,૭૪,૯૨,૦૦૦

સાઈ એન્ટરપ્રાઈઝ બેંક વિગતો

અનુ. નં.	બેંકનું નામ	એકાઉન્ટ નંબર	છેલ્લા ૩ વર્ષના ધિરાણની વિગતો
૧	બેંક ઓફ બરોડા, સોમનાથ શાખા	૨૫૫૮૦૫૦૦૦૦૪૦૬૧	૩૪,૬૨,૦૦,૦૦૦
૨	ગોવા સ્ટેટ કો- ઓપરેટિવ બેંક લિમિટેડ, ભીમપોર શાખા	૦૦ ૨૫૧૦૧૦૦૦૦૮૧૭	૧,૧૭,૫૫,૭૧,૦૦૦
કુલ સરવાળો			૧,૫૨,૧૭,૭૧,૦૦૦

૪. શ્રી માર્શલ રજૂ કરે છે કે, આજની તારીખે, પ્રિવેન્શન ઓફ મની લોન્ડરિંગ એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ સંબંધિત સત્તાધિકારી દ્વારા કોઈ ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી નથી, અને આવી કોઈ ફરિયાદની ગેરહાજરીમાં, સત્તાધિકારી બેંકોને ખાતાઓ ફીઝ કરવાની સૂચના આપી શક્યા ન હોત. શ્રી માર્શલે એ હકીકત પર પણ ઘણો ભાર મૂક્યો હતો કે તેમના ગ્રાહકોનો મોટો વ્યવસાય છે. તેમણે વ્યવસાયિક ટર્નઓવરના સારાંશ તરફ કોર્ટનું ધ્યાન દોર્યું હતું, જે નીચે મુજબ છે;

દામનિયા એન્ટરપ્રાઇઝ

નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪	
વિગત	રકમ
વેચાણ	૪૧૭૬૯૫૦૦૪
ખરીદી	૪૨૮૩૧૧૫૩૩
ખાસ ચૂકવણી	૭૫૬૬૩૧૨
આયાત ફીની ચૂકવણી	૬૦૭૨૭૫
વેટ ટેક્સની ચૂકવણી	૧૧૦૪૬૫૦૭
આવકવેરો	૨૮૨૮૯૬૯

નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫	
વિગત	રકમ
વેચાણ	૪૭૮૭૭૬૧૫૦
ખરીદી	૪૫૩૬૩૧૬૧૯
ખાસ ચૂકવણી	૧૫૮૧૩૧૮૭
આયાત ફીની ચૂકવણી	૪૭૫૬૩૨૫

વેટ ટેક્સની ચૂકવણી	૨૫૨૮૨૭૮૬
આવકવેરો	૪૯૬૮૪૪૭

નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬	
વિગત	રકમ
વેચાણ	૫૧૬૨૬૨૩૪૩
ખરીદી	૪૮૬૮૪૭૨૨૧
ખાસ ચૂકવણી	૩૨૫૨૬૮૦૭
આયાત ફીની ચૂકવણી	૧૫૨૬૪૨૮૪
વેટ ટેક્સની ચૂકવણી	૩૯૨૪૪૮૮૬
આવકવેરો	૫૦૨૧૯૮૭

સાઈ વાઈન્સ

નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪	
વિગત	રકમ
વેચાણ	૨૭૩૯૮૦૯૮૨
ખરીદી	૨૪૮૭૫૫૩૧૨
વેટ ટેક્સની ચૂકવણી	૫૨૧૪૨૩૭
આવકવેરો	૩૦૦૪૬૦૨

નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫	
વિગત	રકમ
વેચાણ	૫૯૪૪૧૩૨૨
ખરીદી	૬૬૧૫૯૦૭૮
વેટ ટેક્સની ચૂકવણી	૯૫૪૨૮
આવકવેરો	૪૭૨૫૫૧

નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬	
વિગત	રકમ
વેચાણ	૯૨૯૦૪૮૭૨
ખરીદી	૮૬૬૯૧૬૪૦
ખાસ ચૂકવણી	૫૯૭૭૫૦
આયાત ફીની ચૂકવણી	૪૭૨૫૦
વેટ ટેક્સની ચૂકવણી	૧૬૯૬૮૭૭
આવકવેરો	૮૪૯૫૯૨

સાઈ બાર અને રેસ્ટોરેન્ટ

નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫	
વિગત	રકમ
વેચાણ	૧૦૬૪૩૩૬૩૮
ખરીદી	૧૦૬૫૩૦૪૩૫
વેટ ટેક્સની ચૂકવણી	૯૪૭૯૦
આવકવેરો	૯૫૫૯૪૧

નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬	
વિગત	રકમ
વેચાણ	૧૭૫૩૬૩૯૧૦
ખરીદી	૧૮૧૧૯૦૬૮૦
વેટ ટેક્સની ચૂકવણી	૩૪૮૫૯૪
આવકવેરો	૧૭૪૪૬૮૫

સાઈ એન્ટરપ્રાઇઝ

નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫

વિગત	રકમ
વેચાણ	૨૫૪૩૮૫૨૩૪
ખરીદી	૨૭૧૦૦૨૨૦૫
વેટ ટેક્સની ચૂકવણી	૧૩૨૦૦૮
આવકવેરો	૨૫૮૨૩૦૭

નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬	
વિગત	રકમ
વેચાણ	૬૨૩૯૦૮૬૮૯
ખરીદી	૬૩૪૫૯૯૪૪૩
વેટ ટેક્સની ચૂકવણી	૪૭૨૦૬૫૬
આવકવેરો	૬૭૭૬૩૫૦

પ. શ્રી માર્શલે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે, પરંતુ ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮ હેઠળ નોંધાયેલા એક ચોક્કસ ગુના માટે અને તે પણ, એક પોલીસ અધિકારીની સંડોવણીને કારણે, તેમના ગ્રાહકો પર કોઈ અનુસૂચિત ગુના માટે આરોપ મૂકવામાં આવ્યો નથી અને તેથી, બેંક ખાતાઓ ફીઝ કરી શકાયા ન હોત. શ્રી માર્શલ રજૂ કરે છે કે જો તેમના ગ્રાહકોને ખાતાઓ ચલાવવાની મંજૂરી આપવામાં નહીં આવે, તો તે સમગ્ર વ્યવસાયને નષ્ટ કરી દેશે કારણ કે ઘણી કાનૂની જવાબદારીઓ ચૂકવવામાં આવશે. રિટ અરજદારો આવકવેરો, એક્સાઈઝ ડ્યુટી વગેરે ચૂકવવાની સ્થિતિમાં પણ નહીં હોય.

૬. ઉપર ઉલ્લેખિત આવા સંજોગોમાં, શ્રી માર્શલ પ્રાર્થના કરે છે કે તેમના ગ્રાહકોને

અમુક વાજબી નિયમો અને શરતોને આધિન ખાતાઓ ચલાવવાની મંજૂરી આપવામાં આવે. શ્રી માર્શલે સૂચવ્યું હતું કે તેમના ગ્રાહકોને માત્ર ચેક દ્વારા ખાતાઓ ચલાવવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે, અને તે પણ સંબંધિત સત્તામંડળને અગાઉથી જાણ કરીને જેથી સંબંધિત સત્તામંડળ વ્યવહારો પર નજર રાખી શકે.

૭. બીજી બાજુ, આ રિટ અરજીનો સામાવાળા નંબર ૨, એન્ફોર્સમેન્ટ ડિરેક્ટોરેટ વતી હાજર રહેલા ભારતના વિદ્વાન સહાયક સોલિસિટર જનરલ શ્રી દેવાંગ વ્યાસે ઉગ્ર વિરોધ કર્યો છે. શ્રી વ્યાસ સામાવાળા નંબર ૨ વતી દાખલ કરવામાં આવેલા સોગંદનામાના જવાબમાં કરવામાં આવેલા નીચેના દાવાઓ પર આધાર રાખવા માંગે છે.

“૯. ફકરો નંબર ૩ ની સામગ્રીના સંદર્ભમાં, તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે ૨૬/૧૦/૨૦૧૬ પર, સુરત પોલીસે સુરત જિલ્લાના ઓલપાડ શહેર નજીક એક સ્થળે દરોડા પાડ્યા હતા, જ્યાં ભારતીય નિર્મિત વિદેશી દારૂ (આઈ.એમ.એફ.એલ.) નું કન્ટેનરમાંથી વિવિધ વાહનોમાં પરિવહન ચાલી રહ્યું હતું. પોલીસે આઈ. એમ. એફ. એલ. બોક્સમાં પેક કરી હતી, જેની કિંમત રૂ. ૨૨,૯૮,૦૦૦/-, કન્ટેનર ટ્રક એ ગુનાના સ્થળેથી સંકળાયેલા કેટલાક વાહનોની જાહેરાત કરે છે. તદનુસાર, દમણ (કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ) થી ગુજરાત રાજ્યમાં આઈએમએફએલની દાણચોરી

માટે ગુજરાત પ્રતિબંધ અધિનિયમ, ૧૯૪૯ હેઠળ ૨૬/૧૦/૨૦૧૬ પર કેસ નોંધવામાં આવ્યો હતો. ગુજરાતમાં આલ્કોહોલિક પીણાંનું ઉત્પાદન, સંગ્રહ, વેચાણ અને વપરાશ પર પ્રતિબંધ છે. પોલીસે ગુજરાત પ્રતિબંધ અધિનિયમ, ૧૯૪૯ની કલમ ૬૬ (૧) બી, ૬૫એ, ૬૫ઈ, ૧૧૬ (૨) અને ૮૧ લાગુ કરીને ૨૬/૧૦/૨૦૧૬ પર એફઆઈઆર નંબર III-૧૩૭૭/૨૦૧૬ નોંધ્યો હતો. તપાસ દરમિયાન, પોલીસે ઉપરોક્ત આઈએમએફએલ દમણને પુરવઠો પૂરો પાડવામાં સામેલ વ્યક્તિઓ અને સૂરતમાં આ માલની ડિલિવરી લેવામાં સામેલ વ્યક્તિઓની ઓળખ કરી હતી અને તેમાંથી કેટલાકની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી.ત્યારબાદ ગુજરાત પ્રતિબંધ અધિનિયમ, ૧૯૪૯ની કલમ ૬૬ (૧) બી, ૬૫એ, ૬૫ઈ, ૮૧, ૮૩, ૯૭(જી), ૯૮,૧૧૬ (૨) અને ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮ની કલમ ૧૩ (૧) (ડી) અને ૨૦ વ્યક્તિઓ સામે આઈ.પી.સી. ની કલમ ૧૨૦ (બી) નો ઉપયોગ કરીને માનનીય એડિશનલ સેશન્સ જજ, સુરત સમક્ષ ચાર્જશીટ નંબર ૦૧/૨૦૧૭, ૦૪/૦૧/૨૦૧૭ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવી હતી. આ ૨૦ વ્યક્તિઓમાંથી ૧૦ની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને ૧૦ વ્યક્તિઓને આ કેસમાં "ધરપકડ કરાયેલી નથી અને વોન્ટેડ" તરીકે દર્શાવવામાં આવી છે. આ કેસમાં, તપાસ દરમિયાન એક પોલીસ અધિકારી (હેડ કોન્સ્ટેબલ) ની ભૂમિકા સામે આવી હતી, જે દાણચોરીમાં

સામેલ વ્યક્તિઓ સાથે મોબાઈલ ફોન દ્વારા સતત સંપર્કમાં હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું અને તેથી તેની સામે પીસી એક્ટ, ૧૯૮૮ની કલમ ૧૩ (૧) (ડી) અને આઈપીસીની કલમ ૧૨૦ (બી) હેઠળ કેસ નોંધવામાં આવ્યો હતો અને તેની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી. વધુમાં, તપાસમાં દમણ (ચુ. ટી.) ના રહેવાસી શ્રી રમેશ જગુભાઈ પટેલ ઉર્ફે માઈકલ અને તેમની પત્ની શ્રીમતી ભાનુબેન રમેશભાઈ પટેલ, જે દમણ (ચુ. ટી.) માં વાઈનની દુકાનોની માલિકી ધરાવે છે અને તેનું સંચાલન કરે છે, તેમની આઈએમએફએલના મુખ્ય સપ્લાયર તરીકે સંડોવણી હોવાનું બહાર આવ્યું છે, જ્યાંથી ઉક્ત આઈએમએફએલને જથ્થાબંધ માત્રામાં પહોંચાડવામાં આવી હતી. તેઓ અન્ય સંસ્થાઓની પણ માલિકી ધરાવે છે. બાર અને રેસ્ટોરન્ટ અને અન્ય વ્યવસાયો કે જેનો ઉપયોગ ગુજરાતમાં આઈએમએફએલના આવા ગેરકાયદેસર પુરવઠામાંથી મેળવેલા નાણાં જમા કરવા માટે કરવામાં આવ્યો હોવાની શંકા હતી. બેંક ખાતાઓની વિગતો ૩ વર્ષના સમયગાળામાં રૂ. ૨૨૩.૪૭ કરોડ રોકડમાં જમા થયાનું દર્શાવે છે. ભ્રષ્ટાચાર નાબૂદી અધિનિયમ, ૧૯૮૮ ની કલમ ૧૩(૧)(ડી) અને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૨૦(બી) હેઠળના ગુનાઓ સૂચિબદ્ધ ગુના છે. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૨૦બી ગુનાહિત કાવતરાના ગુનાની કલ્પના કરે છે જે વિષય કેસમાં ગુજરાતમાં આઈ.એમ.એફ.એલ. ના ગેરકાયદેસર સપ્લાય સ્મગલિંગ દ્વારા કરવામાં આવ્યો છે. જમ કરેલા

માલના બેચ નંબરની સરખામણી કરવા પર, એલ. ઇ. એ. એ નોંધ્યું હતું કે, આઈએમએફએલના કેટલાક બેચ નંબર મેસર્સ સાઈ વાઈન્સ શોપમાંથી બનાવેલા પુરવઠાની સાથે મેળ ખાતા હતા. દમણમાં શરાબની દુકાનોના માલિકોને નિસ્ચંદન કારખાનાઓ દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવતી આઈએમએફએલ માત્ર દમણમાં જ વેચાણ માટે છે.જો કે, આરોપી વ્યક્તિઓએ અરજદારો સાથે મળીને આ આઈએમએફએલને ગુજરાતમાં દાણચોરી કરવાનું કાવતરું ઘડ્યું છે અને તેમની વાઈનની દુકાનની બેંક ખાતાની વિગતોની ચકાસણી કર્યા પછી જાણવા મળ્યું છે કે અંદાજે રૂ. છેલ્લા ત્રણ વર્ષમાં રોકડમાં ₹૧ કરોડ જમા કરવામાં આવ્યા છે, જે ગુનાહિત પ્રવૃત્તિ દ્વારા કમાયેલું કાળું નાણું હોવાનું જણાય છે. તદનુસાર પ્રિવેન્શન ઓફ મની લોન્ડરિંગ એક્ટ, ૨૦૦૨ (પીએમએલએ, ૨૦૦૨) હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે એન્ફોર્સમેન્ટ ડિરેક્ટોરેટ દ્વારા એન્ફોર્સમેન્ટ કેસ ઇન્ફર્મેશન રિપોર્ટ નંબર ઇસીઆઈઆર/૦૨/એસટીએસઝેડઓ/૨૦૧૭ ૧૪/૦૨/૨૦૧૭ પર નોંધવામાં આવ્યો હતો. લો એન્ફોર્સમેન્ટ એજન્સી (એલ.ઈ.એ.) દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી તપાસ પ્રથમ દૃષ્ટિએ ગુનેગાર પાસેથી મેળવેલી રોકડ હોવાનું તારણ કાઢે છે. અરજદારો દ્વારા કરવામાં આવેલી પ્રવૃત્તિ તેમના દ્વારા રાખવામાં આવેલા ખાતાઓમાં અને તેમના દ્વારા સંચાલિત અને નિયંત્રિત સંસ્થાઓમાં ગોવા રાજ્ય કંપની પાસે જમા કરવામાં આવી હતી. કાયદા અમલીકરણ એજન્સી દ્વારા હાથ

ધરવામાં આવેલી તપાસ પ્રાથમિક દ્રષ્ટિએ એવું તારણ કાઢવા તરફ દોરી જાય છે કે અરજદારો દ્વારા કરવામાં આવેલી ગુનાહિત પ્રવૃત્તિમાંથી કમાયેલી રોકડ રકમ તેમના દ્વારા અને તેમના દ્વારા સંચાલિત અને નિયંત્રિત સંસ્થાઓ દ્વારા ગોવા સ્ટેટ કો-ઓપરેટિવ બેંક લિમિટેડ, એચ.ડી.એફ.સી. બેંક, બેંક ઓફ બરોડા અને સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયામાં ધરાવતા ખાતાઓમાં જમા કરવામાં આવી હતી. તેથી, પી.એમ.એલ.એ., ૨૦૦૨ ની કલમ ૫ ની જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં, આ ખાતાઓમાંથી ડેબિટ કરવાની મનાઈ ફરમાવવામાં આવી હતી, કારણ કે એવા માનવાને કારણો છે કે આ ખાતાઓનો ઉપયોગ ગુનાહિત પ્રવૃત્તિમાંથી મેળવેલ ગેરકાયદેસર નાણાં જમા કરાવવા માટે કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી ગુનાની આવી ઉપજો છુપાવવામાં આવે, ટ્રાન્સફર કરવામાં આવે અથવા કોઈપણ રીતે વ્યવહાર કરવામાં આવે કે જેના પરિણામે ગુનાની આવી ઉપજો જપ્ત કરવા સંબંધિત કોઈપણ કાર્યવાહી નિષ્ફળ જાય તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે.

૧૧. ફકરો નંબર ૫ ની સામગ્રીના સંદર્ભમાં, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે આ નિયામક દ્વારા પોલીસ સત્તાવાળાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી આરોપપત્રના આધારે પીએમએલએ, ૨૦૦૨ હેઠળ આ મામલાની તપાસ માટે ૧૪/૦૨/૨૦૧૭ પર કેસ નોંધવામાં આવ્યો છે,

જેમાં તેમના દ્વારા ગુનાહિત પ્રવૃત્તિઓમાંથી મેળવેલા કાળા નાણાં હોવાની શંકાસ્પદ કરોડો રૂપિયાની રોકડ થાપણો સૂચવવામાં આવી છે. રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ માહિતી અનુસાર, અરજદારોની આ ચાર સંસ્થાઓ ચાર જુદી જુદી બેંકોમાં ૧૧ બેંક ખાતાઓ ધરાવે છે. જો કે, શક્ય છે કે તેમની પાસે અન્ય ખાતાઓ હોય જે હજુ શોધવાના અને ઓળખવાના બાકી છે. તેથી, તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે કે ગુનાની આવી આવકને અરજદારો દ્વારા છુપાવી, સ્થાનાંતરિત કરી શકાતી નથી અથવા તેની સાથે કોઈ પણ રીતે વ્યવહાર કરી શકાતો નથી, જેના પરિણામે ગુનાની આવકની જમીને લગતી ચાલી રહેલી કાર્યવાહી નિરાશાજનક બને છે. ગુનામાં, સંબંધિત બેંક ખાતાઓમાંથી ડેબિટની મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી. વધુમાં, સંબંધિત બેંક ખાતાઓની તપાસ ચાલી રહી છે અને મની લોન્ડરિંગના ઉદ્દેશને હાંસલ કરવા માટે સંસ્થાઓની તપાસ પછીથી વેચાણ અને ખરીદીના વ્યવહારોની સત્યતા નક્કી કરવા માટે સમયની જરૂર પડે છે.

૧૨. ફકરો નંબર ૬ અને ૮ ની સામગ્રીના સંદર્ભમાં, તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે કરવામાં આવેલ દાવાઓ ખોટા અને ભ્રામક છે. રોકડ થાપણોની રકમ રૂ. ૨૨૩.૦૦ કરોડ ખાતામાં જોવા મળે છે. મેસર્સ દામનિયા એન્ટરપ્રાઇઝિસ તથા મેસર્સ સાઈ વાઈન્સ પાસે જથ્થાબંધ વેચાણનું લાઈસન્સ છે અને મેસર્સ સાઈ બાર તથા રેસ્ટોરન્ટ તથા મેસર્સ સાઈ

એન્ટરપ્રાઇઝિસ પાસે છૂટક વેચાણનું લાઇસન્સ છે. રોકડ થાપણો માત્ર મેસર્સ સાઈ બાર તથા રેસ્ટોરન્ટના ખાતામાં જ કરવામાં આવે છે એવો દાવો સત્યથી દૂર છે, કારણ કે તમામ ખાતાઓમાં નોંધપાત્ર રોકડ થાપણો જોવા મળે છે. હિસાબની ચકાસણી ચાલી રહી છે; તેથી, આ સમયે અરજદારો દ્વારા દાવો કરવામાં આવેલી સત્યતાને સ્વીકારી શકાતી નથી.

વધુમાં, અરજદારો સામે ગુજરાતમાં આઈએમએફએલની દાણચોરી માટે પોલીસ અધિકારીઓ દ્વારા ગુજરાતના વિવિધ પોલીસ મથકો દ્વારા નોંધાયેલા કેસ રજૂ કરાયેલા દાવાને સમર્થન આપતા નથી. આબકારી જકાતની ચુકવણી અરજદારો દ્વારા ડિસ્ટિલરીઓને કરવામાં આવે છે જેમની પાસેથી આઈએમએફએલ/સીએલ ખરીદવામાં આવે છે અને અરજદારોની માલિકીની સંસ્થાઓને વેચાણ કરતી વખતે ડિસ્ટિલરીઓ દ્વારા વેટનું તત્વ પણ વસૂલવામાં આવે છે. ગુજરાતમાં આઈ.એમ.એફ.એલ./સી.એલ. ની દાણચોરીની પ્રવૃત્તિ ડિસ્ટિલરીઓ અથવા વેપારીઓ પાસેથી ખરીદી પછીની છે અને કરવેરાની ચુકવણી એ નાપાક પ્રવૃત્તિઓને છૂપાવવા અને આવી પ્રવૃત્તિઓમાંથી પેદા થતી રોકડની જમાખોરીને યોગ્ય ઠેરવવા માટે છે.

૧૩. ફકરો નંબર ૮ ની સામગ્રીના સંદર્ભમાં, તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે

આ નિયામક દ્વારા પીએમએલએ, ૨૦૦૨ હેઠળ આ મામલાની તપાસ માટે ૧૪/૦૨/૨૦૧૭ પર કેસ નોંધવામાં આવ્યો છે અને તપાસ શરૂ કરવામાં આવી છે. સંબંધિત કે.વાય.સી. દસ્તાવેજો સાથે ખાતાઓના સ્ટેટમેન્ટ ફોરવર્ડ કરવા માટે સંબંધિત બેંકોને જારી કરાયેલા પત્રો તપાસના ભાગરૂપે લેવામાં આવેલી કાર્યવાહી છે.તદનુસાર, મની લોન્ડરિંગના ઉદ્દેશને હાંસલ કરવા માટે, આ ખાતાઓમાંથી ડેબિટને એ સુનિશ્ચિત કરવા માટે મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી કે ગુનાની આવી આવકને અરજદારો દ્વારા છુપાવી ન શકાય, સ્થાનાંતરિત કરી ન શકાય અથવા કોઈપણ રીતે વ્યવહાર ન કરી શકાય, પરિણામે ગુનાની આવકની જમી સંબંધિત ચાલી રહેલી કાર્યવાહીમાં નિરાશા થાય છે.

૧૪. ફકરો નંબર ૯ ની સામગ્રીના સંદર્ભમાં, તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે અરજદારોના વર્તનને ગુજરાતના વિવિધ પોલીસ મથકો દ્વારા પોલીસ અધિકારીઓ દ્વારા ગુજરાતમાં આઈએમએફએલની દાણચોરી માટે નોંધાયેલા કેસોની સંખ્યા પરથી લેવામાં આવે છે, જે અરજદારોની ગેરકાયદેસર પ્રવૃત્તિઓને તારણ આપે છે.તદનુસાર, કાયદેસરતા હોવાનો દાવો કરનારા દાવાઓ તથ્યાત્મક રીતે ખોટા અને ભ્રામક છે અને આ માનનીય અદાલતની વિચારણાને પાત્ર નથી.

૧૫. ફરો નંબર ૧૦ ની સામગ્રીના સંદર્ભમાં, તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે વ્યવસાયિક વ્યવહારો અંગે કરવામાં આવેલા દાવાઓની સત્યતા એ પીએમએલએ, ૨૦૦૨ હેઠળ ચાલી રહેલી તપાસનો વિષય છે.

૧૬. ફરો નંબર ૧.૧ ની સામગ્રીના સંદર્ભમાં, તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે આ નિયામક દ્વારા પીએમએલએ, ૨૦૦૨ હેઠળ આ મામલાની તપાસ માટે ૧૪/૦૨/૨૦૧૭ પર કેસ નોંધવામાં આવ્યો છે અને તપાસ શરૂ કરવામાં આવી છે.તેથી રોકડ ઉપાડવા પર લાદવામાં આવેલ પ્રતિબંધ અકાળ છે, જેની તપાસ બાકી છે.

૧૭. ફરો નંબર ૮ની સામગ્રીના સંદર્ભમાં, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અરજદારોની વર્તણૂકને ગુજરાતના વિવિધ પોલીસ મથકો દ્વારા પોલીસ અધિકારીઓ દ્વારા ગુજરાતમાં આઈએમએફએલની દાણચોરી માટે નોંધાયેલા કેસોની સંખ્યા પરથી લેવામાં આવે છે, જે અરજદારોની ગેરકાયદેસર પ્રવૃત્તિઓને તારણ આપે છે.આ કાર્યાલય દ્વારા તપાસ પીએમએલએ, ૨૦૦૨ની કલમ ૨ (૧) (વાચ) ના સંદર્ભમાં અનુસૂચિત ગુનાની ઘટના પછી શરૂ કરવામાં આવી હતી.ડેબિટને મંજૂરી ન આપવાના નિર્દેશો એ સુનિશ્ચિત કરવા માટે તપાસનો એક ભાગ છે કે ગુનાની આવી આવક, જો કોઈ હોય તો, અરજદારો દ્વારા છુપાવી, સ્થાનાંતરિત કરી

શકાતી નથી અથવા કોઈપણ રીતે તેની સાથે વ્યવહાર કરી શકાતો નથી, પરિણામે જમી સંબંધિત ચાલી રહેલી કાર્યવાહીમાં નિરાશા થાય છે.

૧૯. ફરો નંબર ૧૫ ની સામગ્રીના સંદર્ભમાં, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત રજૂઆતોને ધ્યાનમાં રાખીને, ફરી એકવાર પુનરાવર્તન કરવામાં આવે છે કે મની લોન્ડરિંગના ઉદ્દેશ્યોને હાંસલ કરવા માટે, ડેબિટને મંજૂરી ન આપવાના નિર્દેશો જારી કરવામાં આવ્યા હતા અને તે ચાલુ તપાસનો એક ભાગ છે જેથી ખાતરી કરી શકાય કે ગુનાની આવી આવક, જો કોઈ હોય તો, અરજદારો દ્વારા છુપાવી, સ્થાનાંતરિત કરી શકાય અથવા કોઈપણ રીતે વ્યવહાર કરી શકાય નહીં, પરિણામે ગુનાની આવકની જમીને લગતી ચાલુ કાર્યવાહી નિરાશાજનક બને છે.તેથી, એવી પ્રાર્થના કરવામાં આવે છે કે અરજદારો દ્વારા કરવામાં આવેલી વિનંતી સ્વીકારવામાં ન આવે અને હાલની અરજી રદ થવાને પાત્ર છે."

૮. શ્રી વ્યાસે રજૂઆત કરી હતી કે જ્યાં સુધી વ્યવસાયની વાત છે ત્યાં સુધી રિટ અરજદારોને જે મુશ્કેલીઓનો સામનો કરવો પડે તેવી શક્યતા છે તેનાથી વિભાગ ચિંતિત નથી, પરંતુ ખાતાને ફીઝ કરવું એ અસરકારક તપાસ માટે ખૂબ જ જરૂરી અને આવશ્યક પ્રથમ પગલું હતું. શ્રી વ્યાસે પરેશા જી શાહ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્યોના કેસમાં આ અદાલતના નિર્ણય પર મજબૂત આધાર રાખ્યો છે,

વિશેષ ફોજદારી અરજી નંબર ૧૫૦/૨૦૧૫, જેનો નિર્ણય ૧૫મી જૂન, ૨૦૧૫ના રોજ લેવામાં આવ્યો હતો.

૯. પક્ષકારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીને ધ્યાનમાં લીધા પછી, મારા ધ્યાનમાં આવતો એકમાત્ર પ્રશ્ન એ છે કે અહીં રિટ અરજદારો આ રિટ અરજીમાં વિનંતી કરવામાં આવેલી રાહત માટે હકદાર છે કે કેમ.

૧૦. પરેશા જી. શાહ (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં, મને મની લોન્ડરિંગ નિવારણ અધિનિયમની જોગવાઈઓ પર વિગતવાર વિચાર કરવાનો પ્રસંગ મળ્યો હતો. ઉપરોક્ત ચુકાદામાં, નીચેના પ્રશ્નો ઉઠાવવામાં આવ્યા હતા;

“(i) શું સામાવાળા નંબર ૨ એ આઈ. સી. આઈ. સી. આઈ. બેંકમાં જાળવવામાં આવેલા અરજદારના બચત ખાતાને ફીઝ કરવાના હેતુથી સંહિતાની કલમ ૧૦૨ નો ઉપયોગ કરીને ન્યાયી ઠેરવ્યો હતો;

(ii) શું પી. એમ. એલ. એ. ની કલમ ૫ હેઠળ જમીનો કોઈ કામચલાઉ આદેશ પસાર થાય તે પહેલાં પી. એમ. એલ. એ. ની કલમ ૬૫ના આધારે સંહિતાની કલમ ૧૦૨ની જોગવાઈઓનો આશરો લઈ શકાય છે.

(iii) શું સંહિતાની કલમ ૧૦૨ (૩) ની જોગવાઈઓના પી. એમ. એલ. એ. હેઠળ સત્તાવાળાઓ દ્વારા બિન-પાલન દૂષિત થશે અને બેંક ખાતાને ફીઝ કરવાના આદેશને ગેરકાયદેસર બનાવશે;

(iv) શું સત્તાવાળાઓ પી. એમ. એલ. એ. હેઠળ તેમની સામે કોઈ ફરિયાદ નોંધાવ્યા વિના બેંકને અરજદારના બચત ખાતાને ફીઝ કરવાની સૂચના આપવા આગળ વધી શક્યા હોત; અને

(v) શું સંહિતાની કલમ ૧૦૨ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરીને બેંક ખાતાની જમીનો આદેશ અનિશ્ચિત સમયગાળા માટે ચાલુ રહી શકે છે, ખાસ કરીને જ્યારે પીએમએલએની કલમ ૫ હેઠળ કામચલાઉ જમીના આદેશની મુદત મહત્તમ ૧૫૦ દિવસ સુધીની હોય.”

૧૧. ઉપર ઉલ્લેખિત પ્રશ્નોના જવાબ નીચે મુજબ આપવામાં આવ્યા હતા;

“પ્રિવેન્શન ઓફ મની લોન્ડરિંગ એક્ટ, ૨૦૦૨, જૂન ૧૯૯૮માં યોજાયેલી સંયુક્ત રાષ્ટ્ર મહાસભાના વિશેષ સત્ર દ્વારા અપનાવવામાં આવેલી રાજકીય ઘોષણાને અનુસરીને ઘડવામાં આવ્યો હતો, જેમાં સભ્ય દેશોને મુખ્યત્વે દેશોની નાણાકીય પ્રણાલીઓ અને તેમની અખંડિતતા

અને સાર્વભૌમત્વ માટે મની લોન્ડરિંગ દ્વારા ઊભા થયેલા ગંભીર જોખમને પહોંચી વળવા માટે રાષ્ટ્રીય મની લોન્ડરિંગ કાયદો અને કાર્યક્રમ અપનાવવા હાકલ કરવામાં આવી હતી.જો આપણે ઉદ્દેશો અને કારણોના નિવેદન પર નજર કરીએ અને સામાન્ય સભા દ્વારા અપનાવવામાં આવેલી રાજકીય ઘોષણા અને વૈશ્વિક કાર્ય કાર્યક્રમ માટેના ઐતિહાસિક આધારને પણ શોધી કાઢીએ, તો તે જોઈ શકાય છે કે વૈશ્વિક સમુદાયની ચિંતા જે ઉપરોક્ત ઠરાવો તરફ દોરી ગઈ, તે માદક દ્રવ્યોની ગેરકાયદેસર હેરફેર અને તેમાંથી પેદા થતી મોટી રકમ વિશે હતી.સામાન્ય સભાની ઘોષણા અને ૨૦૦૨ના કાયદાનો મૂળ ઉદ્દેશ લૂંટ, ધાડ, છેતરપિંડી વગેરે જેવા સામાન્ય ગુનાઓ સાથે વ્યવહાર કરવાનો ન હતો, પરંતુ સમય જતાં, પ્રિવેન્શન ઓફ મની લોન્ડરિંગ એક્ટ, ૨૦૦૨ પણ પહેલા સ્થાનિક ગુનેગારોને નિશાન બનાવીને અને પછી તેમના આંતરરાષ્ટ્રીય વિરોધી ભાગોને નિશાન બનાવીને સમાન પ્રકૃતિના અન્ય કાયદાઓની જેમ જ બિનઉપયોગ/દુરુપયોગમાં પડ્યો હોવાનું જણાય છે.

પી. એમ. એલ. એ. ની કલમ ૨ (ડી) જોડાણને નીચે પ્રમાણે વ્યાખ્યાયિત કરે છે: જમીનો અર્થ એ છે કે પ્રકરણ III હેઠળ જારી કરાયેલા આદેશ દ્વારા મિલકતના સ્થાનાંતરણ, રૂપાંતર, સ્વભાવ અથવા હિલચાલ પર પ્રતિબંધ.

કલમ ૨ (એન. એ.) તપાસ શબ્દને નીચે પ્રમાણે વ્યાખ્યાયિત કરે છે:

તપાસમાં આ અધિનિયમ હેઠળ નિર્દેશક દ્વારા અથવા પુરાવા એકત્ર કરવા માટે આ અધિનિયમ હેઠળ કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા અધિકૃત અધિકારી દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી તમામ કાર્યવાહીનો સમાવેશ થાય છે.

કલમ ૨ (યુ) ગુનાની આવકને નીચે પ્રમાણે વ્યાખ્યાયિત કરે છે:

ગુનાની આવકનો અર્થ એ છે કે કોઈ પણ વ્યક્તિ દ્વારા અનુસૂચિત ગુના અથવા આવી કોઈ મિલકતના મૂલ્યને લગતી ફોજદારી પ્રવૃત્તિના પરિણામે પ્રત્યક્ષ અથવા પરોક્ષ રીતે મેળવેલી અથવા મેળવેલી કોઈપણ મિલકત.

કલમ ૨ (વી) મિલકત શબ્દને નીચે પ્રમાણે વ્યાખ્યાયિત કરે છે:

મિલકત એટલે દરેક વર્ણનની કોઈપણ મિલકત અથવા સંપત્તિ, પછી ભલે તે ભૌતિક હોય કે અમૂર્ત, જંગમ હોય કે સ્થાવર, મૂર્ત હોય કે અમૂર્ત હોય અને તેમાં જ્યાં પણ સ્થિત હોય ત્યાં આવી મિલકત અથવા સંપત્તિના હક અથવા હિતનો પુરાવો આપતા કાર્યો અને સાધનોનો સમાવેશ થાય છે.

કલમ ૩ મની લોન્ડરિંગને ગુનાની આવક સાથે સંકળાયેલી કોઈપણ પ્રક્રિયા અથવા પ્રવૃત્તિમાં સંડોવણી અથવા સંડોવણી તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરે છે, જો કે તે વ્યક્તિ તેમાં સંડોવાયેલી હોય અથવા સામેલ હોય તો તેને અશુદ્ધ મિલકત તરીકે રજૂ કરે છે.તેથી, તે સ્પષ્ટ છે કે તણાવ બે બાબતો પર છે., (i) ગુનાની આવક અને (ii) અનુસૂચિત અપરાધ.

પીએમએલએની કલમ ૫ અને ૮ પર સંપૂર્ણ રીતે નજર નાખવી જરૂરી છે. તેથી, તેઓ નીચે પ્રમાણે કાઢવામાં આવે છે:

૫. મની લોન્ડરિંગમાં સામેલ મિલકતની જમી.--

(૧) જ્યાં નિયામક અથવા આ વિભાગના હેતુઓ માટે તેમના દ્વારા અધિકૃત નાયબ નિયામકના હોદ્દાથી નીચે ન હોય તેવા અન્ય કોઈ અધિકારી પાસે તેમના કબજામાં રહેલી સામગ્રીના આધારે એવું માનવાનું કારણ હોય (આવી માન્યતાનું કારણ લેખિતમાં નોંધવું), કે -

(એ) કોઈ પણ વ્યક્તિ ગુનાની કોઈપણ આવકનો કબજો ધરાવે છે;

(બી) આવી વ્યક્તિ પર અનુસૂચિત ગુનો કરવાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે; અને

(સી) ગુનાની આવી આવકને છુપાવી શકાય, સ્થાનાંતરિત કરી શકાય અથવા તેની સાથે કોઈ પણ રીતે વ્યવહાર કરવામાં આવે તેવી શક્યતા છે, જે આ પ્રકરણ હેઠળ ગુનાની આવી આવકની જમીને લગતી કોઈપણ કાર્યવાહીને નિરાશાજનક બનાવી શકે છે.

તે લેખિત આદેશ દ્વારા, આવકવેરો અધિનિયમ, ૧૯૬૧ (૧૯૬૧નો ૪૩) ની બીજી અનુસૂચિમાં જોગવાઈ કરેલી રીતે, આદેશની તારીખથી એકસો પચાસ દિવસથી વધુ ન હોય તેવા સમયગાળા માટે આવી મિલકતને કામચલાઉ રીતે જપ્ત કરી શકે છે અને નિયામક અથવા તેમના દ્વારા આ રીતે અધિકૃત અન્ય અધિકારી, જે પણ હોય, તે અનુસૂચિના નિયમ ૧ના પેટા-નિયમ (ઈ) હેઠળ અધિકારી હોવાનું ગણાશે:

પરંતુ જમીનો આવો કોઈ આદેશ, અનુસૂચિત ગુનાના સંબંધમાં, ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ (૧૯૭૪નો ૨) ની કલમ ૧૭૩ હેઠળ મેજિસ્ટ્રેટને અહેવાલ મોકલવામાં આવ્યો હોય અથવા અનુસૂચિમાં ઉલ્લેખિત ગુનાની તપાસ કરવા માટે અધિકૃત વ્યક્તિ દ્વારા મેજિસ્ટ્રેટ અથવા અદાલત સમક્ષ અનુસૂચિત ગુનાની નોંધ

તેવા માટે ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હોય, તો તે સિવાય કરવામાં આવશે નહીં.

વધુમાં, ખંડ (બી) માં કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, આ કલમ હેઠળ કોઈ પણ વ્યક્તિની મિલકત જપ્ત કરી શકાય છે, જો નિયામક અથવા આ કલમના હેતુઓ માટે તેમના દ્વારા અધિકૃત નાયબ નિયામકના હોદ્દાથી ઓછી ન હોય તેવા અન્ય કોઈ અધિકારી પાસે તેમના કબજામાં રહેલી સામગ્રીના આધારે એવું માનવાનું કારણ હોય કે (આવી માન્યતા માટેના કારણો લેખિતમાં નોંધવામાં આવે છે), કે જો મની લોન્ડરિંગ સાથે સંકળાયેલી આવી મિલકત આ પ્રકરણ હેઠળ તાત્કાલિક જપ્ત કરવામાં ન આવે, તો મિલકત જપ્ત ન કરવાથી આ અધિનિયમ હેઠળની કોઈપણ કાર્યવાહી નિષ્ફળ થવાની સંભાવના છે.

(૨) નિયામક અથવા નાયબ નિયામકના હોદ્દાથી નીચે ન હોય તેવા અન્ય કોઈ અધિકારીએ પેટા-કલમ (૧) હેઠળ જપ્ત કર્યા પછી તરત જ, તે પેટા-કલમમાં ઉલ્લેખિત તેના કબજામાં રહેલી સામગ્રી સાથે આદેશની એક નકલ, નિર્ધારિત કરવામાં આવે તે રીતે, સીલબંધ પરબિડીયુંમાં ન્યાયનિર્ણાયક સત્તામંડળને

મોકલવી પડશે અને આવા ન્યાયનિર્ણાયક સત્તામંડળ નિયત કરવામાં આવે તે સમયગાળા માટે આવા આદેશ અને સામગ્રી રાખશે.

(૩) પેટા-કલમ (૧) હેઠળ કરવામાં આવેલ જમીનો દરેક આદેશ તે પેટા-કલમમાં નિર્દિષ્ટ સમયગાળાની સમાપ્તિ પછી અથવા કલમ ૮ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ કરવામાં આવેલા આદેશની તારીખ, જે પણ અગાઉ હોય, તે તારીખથી અમલમાં રહેશે નહીં.

(૪) આ વિભાગમાં કંઈપણ પેટા-કલમ (૧) હેઠળ જોડાયેલી સ્થાવર મિલકતના આનંદમાં રસ ધરાવતી વ્યક્તિને આવા આનંદથી અટકાવશે નહીં.

સમજૂતી.-- આ પેટા-કલમના હેતુઓ માટે, કોઈપણ સ્થાવર મિલકતના સંબંધમાં "રસ ધરાવતી વ્યક્તિ" માં મિલકતમાં કોઈ પણ હિતનો દાવો કરતી અથવા દાવો કરવા માટે હકદાર તમામ વ્યક્તિઓનો સમાવેશ થાય છે.

(૫) પેટા-કલમ (૧) હેઠળ કોઈ પણ મિલકતને કામચલાઉ રીતે

ટાંચમાં લેનાર નિયામક અથવા અન્ય કોઈ અધિકારી, આવી ટાંચના ત્રીસ દિવસના સમયગાળાની અંદર, ન્યાયનિર્ણાયક સત્તામંડળ સમક્ષ આવી ટાંચની હકીકતો દર્શાવતી ફરિયાદ દાખલ કરશે.

૮. ચુકાદો.--(૧) કલમ ૫ ની પેટા-કલમ (૫) હેઠળ અથવા કલમ ૧૭ ની પેટા-કલમ (૪) હેઠળ અથવા કલમ ૧૮ ની પેટા-કલમ (૧૦) હેઠળ કરવામાં આવેલી અરજીઓ પ્રાપ્ત થયા પછી, જો ન્યાયનિર્ણાયક સત્તામંડળ પાસે એવું માનવાનું કારણ હોય કે કોઈ વ્યક્તિએ કલમ ૩ હેઠળ ગુનો કર્યો છે અથવા ગુનાની આવકનો કબજો ધરાવે છે, તો તે એવી વ્યક્તિને તેની આવક, કમાણી અથવા સંપત્તિના સ્ત્રોતો દર્શાવવા માટે કૉલ કરવા માટે ઓછામાં ઓછા ત્રીસ દિવસની નોટિસ આપી શકે છે, જેમાંથી તેણે કલમ ૫ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ જમ કરેલી મિલકત હસ્તગત કરી છે અથવા જમ કરી છે. કલમ ૧૭ અથવા કલમ ૧૮ હેઠળ, પુરાવા કે જેના પર તે આધાર રાખે છે અને અન્ય સંબંધિત માહિતી અને વિગતો, અને કારણ બતાવવા માટે કે શા માટે આવી તમામ અથવા કોઈપણ મિલકતને મની લોન્ડરિંગમાં સામેલ સંપત્તિ જાહેર કરવી જોઈએ નહીં અને કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા જમ કરવી જોઈએ નહીં.

પરંતુ જ્યાં આ પેટા-કલમ હેઠળની નોટિસ કોઈ અન્ય વ્યક્તિ વતી કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા રાખવામાં આવેલી કોઈ મિલકતને સ્પષ્ટ કરે છે, ત્યાં આવી નોટિસની એક નકલ આવી અન્ય વ્યક્તિને પણ આપવામાં આવશે:

વધુમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જ્યાં આવી મિલકત એક કરતાં વધુ વ્યક્તિ દ્વારા સંયુક્ત રીતે રાખવામાં આવે છે, ત્યાં આવી નોટિસ આવી મિલકત ધરાવતી તમામ વ્યક્તિઓને આપવામાં આવશે.

(૨) ન્યાયનિર્ણાયક સત્તાધિકારી, પછી –

(એ) પેટા-કલમ (૧) હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલી નોટિસના જવાબ, જો કોઈ હોય તો, ધ્યાનમાં લેવા;

(બી) પીડિત વ્યક્તિ અને નિયામક અથવા તેના દ્વારા આ માટે અધિકૃત અન્ય કોઈ અધિકારીની સુનાવણી કરવી; અને

(સી) તેની સમક્ષ રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી તમામ સંબંધિત સામગ્રીને ધ્યાનમાં રાખીને, આદેશ દ્વારા, પેટા-

કલમ (૧) હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલી નોટિસમાં ઉલ્લેખિત તમામ અથવા કોઈપણ મિલકતો મની લોન્ડરિંગમાં સામેલ છે કે કેમ તે તારણ રેકૉર્ડ કરો.

પરંતુ જે વ્યક્તિને નોટિસ જારી કરવામાં આવી હોય તે વ્યક્તિ સિવાય અન્ય કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા મિલકત પર દાવો કરવામાં આવે તો આવી વ્યક્તિને મિલકત મની લોન્ડરિંગમાં સામેલ નથી તે સાબિત કરવા માટે સાંભળવાની તક પણ આપવામાં આવશે.

(૩) જ્યાં ન્યાયનિર્ણાયક સત્તાધિકારી પેટા-કલમ (૨) હેઠળ નિર્ણય કરે છે કે કોઈ મિલકત મની લોન્ડરિંગમાં સામેલ છે, તો તે લેખિત આદેશ દ્વારા કલમ પની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ કરવામાં આવેલી મિલકતની જમી અથવા કલમ ૧૭ અથવા કલમ ૧૮ હેઠળ જમ કરવામાં આવેલી મિલકત અથવા રેકૉર્ડની જાળવણીની પુષ્ટિ કરશે અને તે અસર માટે તારણ નોંધાવશે, જમ કરવામાં આવેલી મિલકત અથવા રેકૉર્ડની આવી જમી અથવા જાળવણી –

(એ) અદાલત સમક્ષ કોઈ અનુસૂચિત ગુનાને લગતી કાર્યવાહીની પેન્ડન્સી દરમિયાન ચાલુ રહેશે; અને

(બી) ટ્રાયલ કોર્ટમાં વ્યક્તિનો દોષ સાબિત થયા પછી તે અંતિમ બને છે અને આવી ટ્રાયલ કોર્ટનો આદેશ અંતિમ બને છે.

(જ) જ્યાં કલમ પની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ કરવામાં આવેલા જમીના કામચલાઉ આદેશની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ પુષ્ટિ કરવામાં આવી હોય, ત્યાં નિયામક અથવા આ માટે તેમના દ્વારા અધિકૃત અન્ય કોઈ અધિકારી તરત જ જમ કરેલી મિલકતનો કબજો લેશે.

(પ) જ્યાં ટ્રાયલ અથવા કોઈપણ અનુસૂચિત ગુનાના સમાપન પર, સંબંધિત વ્યક્તિને નિર્દોષ જાહેર કરવામાં આવે છે, ત્યાં મિલકતની જમી અથવા જમ કરેલી મિલકત અથવા પેટા-કલમ (૩) હેઠળનો રેકૉર્ડ અને ચોખ્ખી આવક, જો કોઈ હોય તો, તેની અસર બંધ થઈ જશે.

(ડ) પેટા-કલમ (૩) ની કલમ (બી) હેઠળ કોઈ મિલકતની જમી અથવા જમ કરેલી મિલકત અથવા રેકૉર્ડની જાળવણી અંતિમ બને છે, ત્યારે ન્યાયનિર્ણાયક સત્તાધિકારી, સંબંધિત વ્યક્તિને

તક આપ્યા પછી, આવી મિલકત જમ કરવાનો આદેશ આપશે.

કલમ ૫ (૧) નિયામક અથવા નાયબ નિયામકના હોદ્દાથી નીચે ન હોય તેવા અન્ય કોઈ અધિકારીને ૧૫૦ દિવસથી વધુ સમય માટે મિલકતને અસ્થાયી રીતે જમ કરવાનો આદેશ પસાર કરવા માટે અધિકૃત કરે છે. આદેશ પસાર કરવાની રીત અને શરતો પણ કલમ ૫ (૧) માં જ દર્શાવવામાં આવી છે. જ્યાં સુધી કામચલાઉ જમીનો આદેશ પસાર કરવાની રીત છે ત્યાં સુધી, કલમ ૫ (૧) આવકવેરો અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની બીજી અનુસૂચિનો સંદર્ભ આપે છે. જ્યાં સુધી શરતોની વાત છે ત્યાં સુધી, કલમ ૫ (૧) જણાવે છે કે સંબંધિત અધિકારી પાસે તેના કબજામાં રહેલી સામગ્રીના આધારે એવું માનવાનું કારણ હોવું જોઈએ કે –

- (i) કોઈ પણ વ્યક્તિ ગુનાની કોઈપણ આવકનો કબજો ધરાવે છે;
- (ii) આવી વ્યક્તિ પર અનુસૂચિત ગુનો કરવાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે; અને
- (iii) ગુનાની આવી આવક છુપાવવામાં આવે, સ્થાનાંતરિત કરવામાં આવે અથવા તેની સાથે કોઈ પણ રીતે વ્યવહાર કરવામાં આવે તેવી શક્યતા છે, જે ગુનાની આવી આવકની જમીને લગતી કોઈપણ કાર્યવાહીને નિરાશાજનક બનાવી શકે છે.

તેથી, મુખ્યત્વે તે "અનુસૂચિત અપરાધ કરવા બદલ આરોપી વ્યક્તિની મિલકત છે" જે ગુનાની આવકનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે, જે કલમ ૫ (૧) હેઠળ જોડી શકાય છે. જો કે, કલમ ૫ (૧) ની બીજી જોગવાઈ, જેમાં બિનજરૂરી કલમ છે, તે સંબંધિત અધિકારીને "કોઈપણ વ્યક્તિની કોઈપણ મિલકત" ટાંચમાં લેવા માટે સક્ષમ બનાવે છે, જો આવી મિલકત મની લોન્ડરિંગમાં સામેલ હોવાનું માનવામાં આવે છે અને તેની બિન-જોડાણ અધિનિયમ હેઠળની કાર્યવાહીને નિષ્ફળ બનાવવાની શક્યતા છે. ૨૦૦૯ના સુધારા અધિનિયમ ૨૧ હેઠળ સુધારા દ્વારા ઉમેરવામાં આવેલી બીજી જોગવાઈના આધારે જ નિયામક તેની સત્તા મેળવે છે, અનુસૂચિત અપરાધ કરવાના આરોપ સિવાય અન્ય કોઈ વ્યક્તિના નામે રહેલી મિલકતને જપ્ત કરવાની પણ સત્તા મેળવે છે.

ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, હવે હું પીએમએલએની કલમ ૮ તરફ વળું છું.

જે અધિકારી કલમ ૫ (૧) હેઠળ જમીનો આદેશ પસાર કરે છે તે કલમ ૫ (૫) હેઠળ ૩૦ દિવસની અંદર ન્યાયિક અધિકારી સમક્ષ ફરિયાદ દાખલ કરવા માટે બંધાયેલો છે.ઉપરોક્ત ફરિયાદ પ્રાપ્ત થયા પછી,

ન્યાયનિર્ણાયક સત્તામંડળ જેની સામે ફરિયાદ કરવામાં આવી છે તે વ્યક્તિને તેની આવક, કમાણી અથવા સંપત્તિના સ્ત્રોતો દર્શાવવા માટે નોટિસ આપવા માટે બંધાયેલો છે, જેમાંથી તેણે મિલકત હસ્તગત કરી હતી. આવી વ્યક્તિ જવાબ આપે તે પછી, ન્યાયનિર્ણાયક સત્તામંડળે પીડિત વ્યક્તિ તેમજ નિયામકની વાત સાંભળવી જોઈએ, તમામ સંબંધિત સામગ્રીને ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ અને તે પછી આદેશ પસાર કરવો જોઈએ, જેમાં તે મિલકત મની લોન્ડરિંગમાં સામેલ હતી કે કેમ તે તારણ નોંધવું જોઈએ.

જ્યારે કલમ ૮ની પેટા-કલમ (૧) એ વ્યક્તિ કે જેની સામે ફરિયાદ કરવામાં આવી છે તેના પર ન્યાયનિર્ણાયક સત્તાધિકારી દ્વારા નોટિસની સેવા સાથે સંબંધિત છે, ત્યારે પેટા-કલમ (૨) સત્તાધિકારીએ ફરિયાદ, જવાબ અને પુરાવા સાથે કેવી રીતે વ્યવહાર કરવો જોઈએ અને સત્તાધિકારી જે રીતે તારણ નોંધાવશે તેની સાથે સંબંધિત છે.

કલમ ૮ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ, ન્યાયનિર્ણાયક સત્તામંડળે "કામચલાઉ જમીની પુષ્ટિ કરતો" આદેશ પસાર કરવો જોઈએ જો તે પેટા-કલમ (૨) હેઠળ નક્કી કરે કે મિલકત મની લોન્ડરિંગમાં સામેલ છે. પેટા-કલમ (૩) હેઠળ જમીની પુષ્ટિ કરવાનો આદેશ આપતી વખતે,

ન્યાયનિર્ણાયક સત્તાધિકારી એ અસરનો આદેશ પણ પસાર કરશે કે (i) જમીન અદાલત સમક્ષ કોઈ પણ અનુસૂચિત અપરાધને લગતી કાર્યવાહીની પેન્ડન્સી દરમિયાન ચાલુ રહેશે; અને (ii) ટ્રાયલ કોર્ટમાં વ્યક્તિનો અપરાધ સાબિત થયા પછી જમીન અંતિમ બનશે અને આવી ટ્રાયલ કોર્ટનો આદેશ અંતિમ બનશે.

કલમ ૫ (૧), ૫ (૨), ૮ (૨) અને ૮ (૩) નું કાળજીપૂર્વક વાંચન દર્શાવે છે કે જોડાણનો ક્રમ ત્રણ જુદા જુદા તબક્કાઓમાંથી પસાર થાય છે. તે છે (i) કલમ ૫ (૧) હેઠળ કામચલાઉ આદેશ, (ii) કલમ ૮ (૩) હેઠળ કામચલાઉ આદેશની પુષ્ટિ અને (iii) કલમ ૮ની પેટા-કલમ (૩) ની કલમ (બી) હેઠળ જમીનના આદેશની અંતિમતા. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, કલમ ૫ (૧) હેઠળ નિયામક દ્વારા જમીનો કામચલાઉ આદેશ પસાર કરવામાં આવે છે. આ પહેલો તબક્કો છે. ત્યારબાદ નિયામક ન્યાયિક સત્તાધિકારી સમક્ષ ફરિયાદ દાખલ કરે છે, જે તપાસ કરે છે અને કલમ ૮ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ જમીનની પુષ્ટિ કરવાનો આદેશ પસાર કરે છે. આ બીજો તબક્કો છે. આ તબક્કે, જોડાણનો ક્રમ અંતિમતા પ્રાપ્ત કરતો નથી, તેમ છતાં તેની પુષ્ટિ થાય છે. ટ્રાયલ કોર્ટમાં વ્યક્તિનો દોષ સાબિત થયા પછી જ આદેશ અંતિમ સ્વરૂપમાં પહોંચે છે. ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ આરોપીના અપરાધની સ્થાપના પર, અંતિમતા સુધી પહોંચતો

જમીનો આદેશ, ત્રીજો તબક્કો છે.

જોડાણને લગતા ત્રણ જુદા જુદા તબક્કાઓ છે તે દર્શાવવા માટે, કાયદો ત્રણ અલગ અલગ અભિવ્યક્તિઓનો ઉપયોગ કરે છે. (i) કલમ ૫ (ii) માં "કામચલાઉ", કલમ ૮ (૩) માં "પુષ્ટિ" અને (iii) કલમ ૮ (૩) હેઠળ કલમ (બી) માં "અંતિમ".

આમ, પીએમએલએની કલમ ૫ (૧) ની જોગવાઈઓ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે જમી પહેલાં નોટિસ જારી કર્યા વિના ગુનાની આવકને કામચલાઉ રીતે જોડવા માટે પાંચ શરતો પૂર્વશરત છે.તેઓ છે:

- i. નિયામક અથવા અન્ય કોઈ અધિકારી, જે કોઈ પણ મિલકતને કામચલાઉ રીતે જપ્ત કરે છે, તેની પાસે તેના કબજામાં રહેલી સામગ્રીના આધારે તેના પર વિશ્વાસ કરવાના કારણો હશે.
- ii. જે વ્યક્તિ સામે પીએમએલએ, ૨૦૦૨ હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી છે, તે ગુનાની કોઈપણ આવકનો કબજો હોવો આવશ્યક છે.
- iii. આવી વ્યક્તિ પર કોઈ પણ અનુસૂચિત અપરાધ કરવાનો આરોપ હોવો જોઈએ;
- iv. ગુનાની આવી આવકને છુપાવવામાં આવે, સ્થાનાંતરિત

કરવામાં આવે અથવા તેની સાથે કોઈપણ રીતે વ્યવહાર કરવામાં આવે તેવી શક્યતા છે; અને

v. જો કામચલાઉ જમીનો તાત્કાલિક આદેશ આપવામાં ન આવે તો ગુનાની આવી આવકને છુપાવવા અથવા સ્થાનાંતરિત કરવાથી ગુનાની આવી આવકની જમી સંબંધિત કાર્યવાહીમાં નિરાશા આવી શકે છે.

હવે હું પીએમએલએની કલમ ૬૫ પર ધ્યાન આપીશ. કલમ ૬૫ નીચે મુજબ વાંચે છે:

૬૫. દંડ પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ લાગુ થશે.— ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ (૧૯૭૪નો ૨) ની જોગવાઈઓ, જ્યાં સુધી તે આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ સાથે અસંગત ન હોય ત્યાં સુધી, આ અધિનિયમ હેઠળ ધરપકડ, તલાશી અને જમી, ટાંચ, બજેસી, તપાસ, કાર્યવાહી અને અન્ય તમામ કાર્યવાહી માટે લાગુ થશે.

પી. એમ. એલ. એ. ની કલમ ૬૫ એ જોગવાઈ કરવા માંગે છે કે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ની જોગવાઈઓ ત્યાં સુધી લાગુ થશે જ્યાં સુધી તે પ્રસ્તાવિત અધિનિયમ હેઠળ ધરપકડ, તલાશી, જમી, ટાંચ, બજેસી, તપાસ, કાર્યવાહી અને અન્ય તમામ કાર્યવાહી માટે આ અધિનિયમની

જોગવાઈઓ સાથે અસંગત નથી.

ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪ જાહેર કરે છે કે ભારતીય દંડ સંહિતા સિવાયના કોઈપણ કાયદા હેઠળના તમામ ગુનાઓની તપાસ કરવામાં આવશે, પુછપરછ કરવામાં આવશે, કાર્યવાહિ કરવામાં આવશે અને અન્યથા સંહિતાની જોગવાઈઓ અનુસાર વ્યવહાર કરવામાં આવશે, પરંતુ તે સમયે અમલમાં રહેલા કોઈપણ કાયદાને આધિન રહેશે જે તપાસના સ્થળની રીત, તપાસની રીત, કાર્યવાહી અથવા અન્યથા આવા ગુનાઓ સાથે વ્યવહાર કરે છે.સંહિતાની કલમ ૫ વધુમાં જોગવાઈ કરે છે કે સંહિતામાં સમાવિષ્ટ કંઈપણ, તેનાથી વિપરીત કોઈ ચોક્કસ જોગવાઈની ગેરહાજરીમાં, તે સમયે અમલમાં રહેલા કોઈપણ વિશેષ અથવા સ્થાનિક કાયદાને અથવા તે સમયે અમલમાં રહેલા કોઈપણ અન્ય કાયદા દ્વારા નિર્ધારિત કોઈપણ વિશેષ પ્રકારની પ્રક્રિયાને અસર કરશે નહીં.ઉપરોક્ત જોગવાઈઓને અનુરૂપ, પી. એમ. એલ. એ. ની કલમ ૬૫ જાહેર કરે છે કે સંહિતાની જોગવાઈઓ જ્યાં સુધી પી. એમ. એલ. એ. ની જોગવાઈઓ સાથે અસંગત ન હોય ત્યાં સુધી ધરપકડ, દરોડા અને જમી, ટાંચ, બજેમી, તપાસ, કાર્યવાહી અને પી. એમ. એલ. એ. હેઠળની અન્ય તમામ કાર્યવાહી લાગુ થશે.

અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલની મુખ્ય દલીલ એ છે કે પીએમએલએની કલમ પની બીજી જોગવાઈના આધારે, સત્તાધિકારી અરજદારના બેંક ખાતાની કામચલાઉ જમીનો આદેશ પસાર કરી શક્યા હોત અને બેંક ખાતાને ફીઝ કરવાના હેતુથી સંહિતાની કલમ ૧૦૨નો આશરો ન લેવો જોઈએ.વિદ્વાન સલાહકારની આવી રજૂઆતથી હું પ્રભાવિત નથી.

એ વાત સાચી છે કે પી. એમ. એલ. એ. ની કલમ પની બીજી જોગવાઈ કોઈપણ વ્યક્તિની કોઈપણ મિલકતને જમ કરવાની સત્તાને સશક્ત કરે છે જો સત્તાધિકારી પાસે એવું માનવાનું કારણ હોય અને આવી માન્યતાના કારણો તેના કબજામાં રહેલી સામગ્રીના આધારે લેખિતમાં નોંધવામાં આવે કે જો મની લોન્ડરિંગમાં સામેલ આવી મિલકતને પ્રકરણ III હેઠળ તાત્કાલિક જમ કરવામાં નહીં આવે, તો મિલકતની બિન-જોડાણ અધિનિયમ હેઠળની કોઈપણ કાર્યવાહીને નિષ્ફળ બનાવશે. કલમ ૫ માં જે મહત્વનું છે તે સત્તાનો સંતોષ છે અને કાયદાએ વિશ્વાસ કરવા માટે કારણ શબ્દોનો ઉપયોગ કર્યો છે.બીજી જરૂરિયાત એ છે કે આવી માન્યતાનું કારણ સત્તામંડળના કબજામાં રહેલી સામગ્રીના આધારે લેખિતમાં નોંધવું પડશે.બીજી બાજુ, સંહિતાની કલમ ૧૦૨ માત્ર શંકા વિશે બોલે છે.સંહિતાની કલમ ૧૦૨ પીએમએલએની કલમ ૫ કરતાં

ઘણી અલગ છે.

માન્યતા વ્યક્ત કરવાનું કારણ આ કાયદા હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યું નથી. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૨૬ આ શબ્દને સમજાવે છે.તદનુસાર, વ્યક્તિ પાસે કોઈ વસ્તુ પર વિશ્વાસ કરવાનું કારણ હોય છે, જો તેની પાસે તે વસ્તુ પર વિશ્વાસ કરવાનું પૂરતું કારણ હોય પરંતુ અન્યથા નહીં.માનવાનું કારણ કાયદામાં મૂર્ત હોવું જોઈએ અને જો હાથમાંની સામગ્રીને માન્યતા સાથે કોઈ સંબંધ નથી અથવા માન્યતાની રચના માટે કોઈ સામગ્રી અથવા મૂર્ત માહિતી નથી, તો આવા કિસ્સામાં, સમગ્ર પ્રક્રિયા દૂષિત થઈ જશે.

એવું બની શકે છે કે શરૂઆતમાં સત્તાધિકારી જોડાણનો કામચલાઉ આદેશ પસાર કરવાના હેતુસર આવી માન્યતાના કારણોને નોંધવા માટે પૂરતી સામગ્રી એકત્રિત કરવાની સ્થિતિમાં ન હોય.તેની પાસે કેટલીક એવી સામગ્રી હોઈ શકે છે જે કેટલીક શંકા અથવા શંકા પેદા કરી શકે છે, અને આવા સંજોગોમાં, સત્તામંડળે પીએમએલએની કલમ ૫ હેઠળ જમીનો કામચલાઉ આદેશ પસાર કરવા માટે આગળ વધી શકે તે પહેલાં થોડી તપાસ કરવી પડી શકે છે. તે તબક્કે સત્તામંડળને પી. એમ. એલ. એ. ની કલમ ૬૫ના આધારે સંહિતાની કલમ ૧૦૨ હેઠળ સત્તાઓનો

ઉપયોગ કરીને બેંક ખાતાની જમી/ફીઝ કરવાના યોગ્ય નિર્દેશો જારી કરવાની સત્તા આપવામાં આવી છે. અન્ય કોઈ પણ મિલકતની જેમ બેંક ખાતું પણ ફીઝેબલ છે.ખાતાને ફીઝ કરવું એ તપાસની કાર્યવાહી છે.અન્ય કોઈપણ કૃત્યની જેમ, તે પુરાવાને જાળવી રાખવા માટે ગુપ્તતાનો આદેશ આપે છે અને તેનું પાલન કરે છે.તે કોઈ પણ વ્યક્તિને તેની સ્વતંત્રતા અથવા તેની સંપત્તિથી વંચિત રાખતું નથી.તે આવશ્યકપણે કામચલાઉ છે એટલે કે પૂરતી સામગ્રી એકત્રિત ન થાય ત્યાં સુધી. તે ન હોય ત્યાં સુધી સત્તાધિકારીને કોઈ પણ રીતે ગુનામાં ઉપયોગમાં લેવાતી શંકાસ્પદ મિલકતને જાળવવાની સત્તા છે.તેથી, મિલકતને કોઈપણ રીતે પ્રસાર, અવક્ષય અથવા વિનાશથી સુરક્ષિત રાખવાની જરૂર છે.પરિણામે, ઉપરોક્ત કાર્યવાહી વિશે માહિતી આપવાની આડમાં, કોઈ પણ આરોપી, ત્રીજો પક્ષ પણ, નિર્દોષની સુરક્ષા અને તેની સંપત્તિની જાળવણી માટેની ઉત્કૃષ્ટ જોગવાઈ હેઠળ કાયદાનો ભંગ કરી શકતો નથી.તે પણ બિલકુલ જરૂરી નથી કે કોઈ વ્યક્તિને એવું કહેવામાં આવે કે તેનું બેંક ખાતું, જેનો ઉપયોગ પોતે અથવા તો બીજા દ્વારા પણ ગુનો કરવા માટે કરવામાં આવ્યો હોવાની શંકા છે, તેને બંધ કરવા અથવા તેની આવક ઉપાડવા અથવા આવી સૂચના પર ટ્રાન્સફર કરવાની મંજૂરી આપવા માટે ફીઝ કરવામાં આવી રહ્યું છે.

ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં, હું મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય વિરુદ્ધ તપસ ડી. નિયોગી, (૧૯૯૯) ૭ એસસીસી ૬૮૫ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયને નફાકારક રીતે ટાંકું છું. સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ મુદ્દો એ હતો કે શું ગુનાની તપાસ કરી રહેલા પોલીસ અધિકારી સંહિતાની કલમ ૧૦૨ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરીને આરોપીના બેંક ખાતાના સંદર્ભમાં પ્રતિબંધાત્મક આદેશ જારી કરી શકે છે. સુપ્રીમ કોર્ટે સંહિતાની કલમ ૧૦૨ની જોગવાઈઓ પર સંપૂર્ણ વિચારણા કર્યા પછી એવો મત વ્યક્ત કર્યો હતો કે આરોપી અથવા તેના સંબંધીઓના બેંક ખાતાને સંહિતાની કલમ ૧૦૨ની પેટા-કલમ (૧) ના અર્થમાં મિલકત કહી શકાય. હું ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૫ થી ૧૨ માં સમાવિષ્ટ સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા નીચેના અવલોકનોને લાભ સાથે ટાંકી શકું છું:

૫. હવે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૦૨ ની જોગવાઈઓ પર આવીએ તો, ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ અહીં નીચે વિસ્તૃત રીતે કાઢવામાં આવી છે:

"કલમ.૧૦૨. અમુક મિલકત જપ્ત કરવાની પોલીસ અધિકારીની સત્તા. - (૧) કોઈપણ પોલીસ અધિકારી એવી કોઈ પણ મિલકતને જપ્ત કરી શકે છે કે જેની ચોરી થયાનો આરોપ હોય અથવા જેની ચોરી થયાની શંકા હોય, અથવા

જે એવા સંજોગોમાં મળી શકે છે કે જે કોઈ પણ ગુનાની શંકા પેદા કરે.(૨)આવા પોલીસ અધિકારી, જો પોલીસ સ્ટેશનના પ્રભારી અધિકારીને આધીન હોય તો તે જમીની જાણ તરત જ તે અધિકારીને કરશે.(૩) ઉપ-કલમ (૧) હેઠળ કાર્ય કરતો દરેક પોલીસ અધિકારી હુકુમત ધરાવતા મેજિસ્ટ્રેટને તુરંત જમીની જાણ કરશે અને જ્યાં જમ કરાયેલી પ્રોપર્ટી એવી હોય કે તેને કોર્ટમાં સરળતાથી લઈ જઈ શકાતી નથી, તો તે કોર્ટ દ્વારા જરૂરી મંગાવવામાં આવે ત્યારે કોર્ટ સમક્ષ પ્રોપર્ટી રજૂ કરવાનું અને તેના નિકાલ અંગે કોર્ટના આગળના આદેશોનો અમલ કરવાનું વચન આપતો બોન્ડ નિષ્પાદિત કરવા પર કોઈપણ વ્યક્તિને તેની કસ્ટડી આપી શકે છે.

૬. કલમ ૧૦૨ની પેટા-કલમ (૧) નું સાદું વાંચન સૂચવે છે કે પોલીસ અધિકારી પાસે કોઈ પણ મિલકત જમ કરવાની સત્તા છે જે કોઈ પણ ગુનાની શંકા પેદા કરતી સંજોગોમાં મળી શકે છે.વિધાનસભાએ "કોઈપણ મિલકત" અને "કોઈપણ ગુનો" અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ કરીને કોઈપણ કાયદા હેઠળ સર્જવામાં આવેલા ગુનાઓને આવરી લેવા માટે જોગવાઈઓને લાગુ પાડવા

માટે પૂરતી વ્યાપક બનાવી છે. પરંતુ કલમ ૧૦૨ (૧) ને લાગુ કરવા માટેની બે પૂર્વ શરતો એ છે કે તે 'મિલકત' હોવી જોઈએ અને બીજું, ઉપરોક્ત મિલકતના સંદર્ભમાં કોઈ પણ અપરાધની શંકા હોવી જોઈએ. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને વધુ બે પ્રશ્નો જે વિચારણા માટે ઉભા થાય છે તે એ છે કે શું આરોપી અથવા તેના સંબંધીના બેંક ખાતાને સી. આર. પી. સી. ની કલમ ૧૦૨ની પેટા-કલમ (૧) ના અર્થમાં 'મિલકત' કહી શકાય અને બીજું, શું સંજોગો અસ્તિત્વમાં છે, જે તેના સંબંધમાં કોઈ ગુનો આચરવાની શંકા પેદા કરે છે. દેશની વિવિધ ઉચ્ચ અદાલતોએ આ સંબંધમાં અલગ-અલગ મંતવ્યો અપનાવ્યા છે. ૧૯૮૮ ક્રિમિનલ લો જર્નલ (વોલ્યુમ ૮૪) ૨૪૧માં અહેવાલિત શ્રીમતી સ્વર્ણ સભરવાલ વિરુદ્ધ પોલીસ કમિશનરના કેસમાં, દિલ્લી હાઈકોર્ટની એક ખંડપીઠે આ પ્રશ્નની તપાસ કરી હતી કે શું બેંક ખાતાને સી. આર. પી. સી. ની કલમ ૧૦૨ના અર્થમાં 'મિલકત' તરીકે રાખી શકાય છે. તે કેસમાં કોર્ટે એવું માન્યું હતું કે કલમ ૧૦૨ની જોગવાઈઓ હેઠળ પ્રતિબંધાત્મક આદેશ દ્વારા બેંક ખાતામાં જમા કરવામાં આવેલા નાણાંને જપ્ત કરી શકાય છે કે કેમ તેની તેને સંપૂર્ણ ખાતરી નથી, પરંતુ દંડ પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૧૦૨ના અર્થમાં બેંક ખાતું એક 'મિલકત' છે એમ ધારીને પણ, આગળની વિચારણા

સંતોષવી આવશ્યક છે, એટલે કે મિલકત એવા સંજોગોમાં મળી આવી છે જે ગુના આચરવાની શંકા પેદા કરે છે.પરંતુ તે કિસ્સામાં તે મિલકતની શોધ નથી કે જેણે ગુનો કરવાની શંકા ઊભી કરી છે, પરંતુ બીજી તરફ બેંક ખાતાની શોધ એ ગુનાની શોધની અનુગામી છે કારણ કે પોલીસને શંકા છે કે સત્તાવાર રહસ્યોના વેચાણ દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલી કેટલીક આવક આરોપીની પત્નીના બેંક ખાતામાં પસાર કરવામાં આવી છે.તેથી, કોર્ટનો અભિપ્રાય હતો કે કલમ ૧૦૨ ની જોગવાઈઓનો ઉપયોગ કરી શકાતો નથી.મેસર્સ પુરબનચલ રોડ સર્વિસ, ગુવાહાટી વર્સિસ ધ સ્ટેટના કેસમાં, ૧૯૯૧ ક્રિમિનલ લો જર્નલ (વોલ્યુમ ૯૭) ૨૭૯૮ માં અહેવાલ આપ્યો હતો, ગુવાહાટી હાઈકોર્ટના એક વિદ્વાન સિંગલ જજે ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૦૨ની જોગવાઈઓ અને પોલીસ અધિકારીના આદેશની માન્યતાની તપાસ કરી હતી, જેમાં બેંકને તેના ખાતામાંથી આરોપીને રકમ ચૂકવવા પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો હતો.વિદ્વાન ન્યાયાધીશ એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા કે કલમ ૧૦૨ સી. આર. પી. સી. માં વપરાયેલ શબ્દ 'જમી' નો અર્થ કાનૂની પ્રક્રિયાના અનુસરણમાં વાસ્તવિક કબજો મેળવવાનો છે અને તેથી, ઉપરોક્ત સત્તાનો ઉપયોગ કરીને, બેંકને આરોપીના ખાતામાંથી કોઈ પણ રકમ આરોપીને ન ચૂકવવા પર

પ્રતિબંધ મૂકી શકાતો નથી અને આરોપીને લોકરમાંથી કોઈ મિલકત છીનવી લેવા પર પ્રતિબંધ મૂકી શકાતો નથી, કારણ કે આવા આદેશ ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૦૨ના અર્થમાં 'જપ્તી' નહીં હોય. વિદ્વાન સિંગલ જજ ટેક્સટાઈલ ટ્રેડર્સ સિન્ડિકેટ લિમિટેડ, બુલંદશહર વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૬૦ અલ્હાબાદ ૪૦૫ (વોલ્યુમ ૪૭) ના કેસમાં અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલા દૃષ્ટિકોણ સાથે સંમત થયા હતા. અલ્હાબાદ કેસમાં, જેના પર ગુવાહાટી ઉચ્ચ ન્યાયાલયે આધાર રાખ્યો હતો (એ. આઈ. આર. ૧૯૬૦ અલ્હાબાદ ૪૦૫), અદાલત દ્વારા જે નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો તે એ છે કે, એકવાર પૈસા આરોપી પાસેથી કોઈ અન્ય વ્યક્તિને અથવા બેંકમાં પસાર થઈ જાય, તો પૈસા પોતે જ ઓળખી ન શકાય તેવા બની જાય છે અને તેથી, પોલીસ અધિકારી દ્વારા તેને જપ્ત કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન ન હોઈ શકે.

૭. મેસર્સ મલનાડ કન્સ્ટ્રક્શન કંપની, શિમોગા તથા અદર્સ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટક તથા અદર્સ, ૧૯૯૪ ક્રિમિનલ લો જર્નલ (વોલ્યુમ ૧૦૦) ડ્રજપના કિસ્સામાં, કર્ણાટક હાઈકોર્ટના એક વિદ્વાન સિંગલ જજે ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૦૨ની

જોગવાઈઓની તપાસ કરી હતી અને ગુવાહાટી હાઈકોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખીને એવું માન્યું હતું કે કલમ ૧૦૨માં 'જમી' નો અર્થ એ થશે કે મિલકતનો વાસ્તવિક ભૌતિક કબજો લેવો અને આરોપીના બેન્કરને ખાતું ન ચલાવવા માટે આવા પ્રતિબંધાત્મક આદેશની સંહિતા હેઠળ વિચારણા કરવામાં આવતી નથી અને પરિણામે, પોલીસને આવા આદેશ જારી કરવાની કોઈ સત્તા નથી.આમ કર્ણાટક, અલ્હાબાદ, ગુવાહાટી અને દિલ્હીની ઉચ્ચ અદાલતોએ એવો મત વ્યક્ત કર્યો છે કે પોલીસ અધિકારી દ્વારા તપાસ દરમિયાન બેંકર અથવા આરોપીઓને બેંક ખાતું ચલાવવા માટે કોઈ પ્રતિબંધાત્મક આદેશ જારી કરવા માટે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૦૨ની જોગવાઈઓનો ઉપયોગ કરી શકાતો નથી.

૮. પી કે. પરમાર તથા અન્યો વિરુદ્ધ ભારત સંઘ તથા અન્યો, ૧૯૯૨ ક્રિમિનલ લો જર્નલ ૨૪૯૯ (વોલ્યુમ ૯૮) માં, દિલ્હી હાઈકોર્ટના એક વિદ્વાન સિંગલ જજે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૦૨ હેઠળ પોલીસ અધિકારીની સત્તાને ધ્યાનમાં લીધી હતી, જે મિલકતોના છેતરપિંડીપૂર્ણ સંપાદન અને બનાવટી બેંક ખાતાઓ ખોલવા અને આરોપી દ્વારા બનાવટી દસ્તાવેજો રજૂ કરીને

સરકાર પાસેથી સબસિડી તરીકે મોટી રકમ ઉપાડવાના સંબંધમાં હતી.વિદ્વાન ન્યાયાધીશે શ્રીમતી સ્વર્ણ સભરવાલ વિરુદ્ધ પોલીસ કમિશનર, ૧૯૮૮ ક્રિમિનલ લો જર્નલ ૨૪૦ (વોલ્યુમ ૯૪) માં દિલ્લી હાઈકોર્ટના અગાઉના નિર્ણયની નોંધ લીધી અને ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૦૨ની જોગવાઈઓનું વિશ્લેષણ કર્યું અને કેસની હકીકતો નીચે મુજબ હતી.એવું બહાર આવ્યું હતું કે તપાસ દરમિયાન ફરિયાદી પક્ષને ખબર પડી કે હકીકતમાં ફોર્ફેટ અને ખાતરોનું ઉત્પાદન કર્યા વિના આરોપીઓએ બનાવટી દસ્તાવેજો રજૂ કરીને ભારત સરકાર તરફથી સબસિડી તરીકે રૂ.૩.૩૯ કરોડ મેળવ્યા હતા. આખરે કોર્ટ એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચી હતી કે બેંકમાં સંપત્તિઓની વસૂલાત પ્રથમ દૃષ્ટિએ વિવિધ ગુનાઓ સાથે જોડાયેલી છે જેની સાથે તેમના પર સીબીઆઈ દ્વારા આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે અને તેથી, પોલીસ અધિકારી વિવિધ બેંકો/નાણાકીય સંસ્થાઓને નિર્દેશો જારી કરી શકે છે. ઉપરોક્ત કેસમાં વિદ્વાન ન્યાયાધીશે ખરેખર એ રકમની વિચારણા કરી છે કે જે આરોપીએ બનાવટી દસ્તાવેજો રજૂ કરીને કથિત રીતે છેતરપિંડી કરી હોવાનો આરોપ છે, જેણે તેને એવું માનવા માટે પ્રેરિત કર્યો કે કલમ ૧૦૨ સી. આર. પી. સી. હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકાય છે.

૯. ભારત ઓવરસીઝ બેંક વિરુદ્ધ મીનૂ પબ્લિકેશન, ૧૯૮૮
મદ્રાસ લૉ વીકલી (ક્રિમિનલ) ૧૦૬ માં, મદ્રાસ હાઈકોર્ટના એક
વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે આ જ પ્રશ્ન પર વિચાર કર્યો હતો અને
નિષ્કર્ષ પર આવ્યા હતા કે 'સંપત્તિ' અભિવ્યક્તિમાં આરોપીના
બેંક ખાતામાં નાણાંનો સમાવેશ થશે અને જ્યારે પોલીસ અધિકારી
એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચે છે કે બેંકમાં રકમ આરોપી દ્વારા કરવામાં
આવેલા ગુનાનું પરિણામ છે ત્યારે આરોપીના બેંક ખાતાના
સંચાલન પર પ્રતિબંધાત્મક આદેશો જારી કરવામાં પોલીસ
અધિકારીની સત્તાઓ પર કોઈ અવરોધ ન હોઈ શકે. અદાલતે એ
હકીકતને ધ્યાનમાં લીધી કે કેવી રીતે આધુનિક સમયમાં,
સફેદપોશ ગુનાઓ અને બેંક છેતરપિંડીના બનાવોમાં ઘણો વધારો
થઈ રહ્યો છે અને બેંકિંગ સુવિધાઓનો વિસ્તાર દૂરના ગ્રામીણ
વિસ્તારોમાં કરવામાં આવ્યો છે અને તેથી 'મિલકત' શબ્દનો અર્થ
એ રીતે ન કરી શકાય કે જેથી બેંકમાં નાણાંને બાકાત રાખવામાં
આવે, જે બદલામાં ગુનાઓની તપાસની પ્રક્રિયામાં કાનૂની
અવરોધો મૂકવાની અસર કરશે. વિદ્વાન ન્યાયાધીશના જણાવ્યા
અનુસાર, 'સંપત્તિ' અભિવ્યક્તિનું આ પ્રકારનું શાબ્દિક અર્થઘટન
ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાના ઘડવૈયાઓનો ઈરાદો ન હોઈ

શકે.ઉપરોક્ત ચુકાદાના ફરરા ૧૧ માં, વિદ્વાન ન્યાયાધીશે પોલીસને જમીની સત્તાઓ આપવા પાછળના ઉદ્દેશ્યનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો.

તેને તેના મૂળ સ્વરૂપમાં સંપૂર્ણપણે ટાંકવું યોગ્ય રહેશે.

"જમીની સત્તાઓ સાથે પોલીસને રોકાણ કરવા પાછળના ઉદ્દેશ્યનો ઉલ્લેખ કરવો હવે ઉપયોગી થશે. કોઈ પણ મિલકતની જમી અને અદાલતમાં રજૂ કરવાની અસર બે ગણી હશે, જેમાં તે મિલકતનો પણ સમાવેશ થાય છે કે જેના સંબંધમાં કોઈ ગુનો કરવામાં આવ્યો હોવાનું જણાય છે અથવા જેનો ઉપયોગ કોઈ ગુના અથવા અન્ય કોઈ મિલકત કરવા માટે કરવામાં આવ્યો હોવાનું જણાય છે. ગુનાના પુરાવા તરીકે ઉપરોક્ત મિલકતની રજૂઆત જરૂરી હોઈ શકે છે. મિલકતની જાળવણી માટે, અદાલતને સક્ષમ બનાવવાના હેતુથી, સુનાવણીના અંતે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૫૨ હેઠળ યોગ્ય આદેશો પસાર કરવા માટે જમી પણ જરૂરી હોઈ શકે છે.આ આદેશમાં મિલકતનો નાશ, મિલકતની જમી અથવા તેના પર કબજો મેળવવાનો દાવો કરતી કોઈપણ વ્યક્તિને મિલકત પહોંચાડવાનો સમાવેશ

થાય છે. એવી દલીલ કરી શકાતી નથી કે ગુનાનો ભોગ બનેલી વ્યક્તિને મિલકતની પુનઃસ્થાપનાની વિભાવના, ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડથી સંપૂર્ણપણે અલગ છે.તેમાં કોઈ શંકા નથી કે, કાર્યવાહીનો પ્રાથમિક ઉદ્દેશ શિક્ષાત્મક છે. જો કે, ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડમાં ઘણી જોગવાઈઓ છે, જે ગુનાના પીડિતોને ફરીથી ભરપાઈ કરવા અથવા વળતર આપવા અથવા મિલકતની પુનઃસ્થાપના અથવા તેની પુનઃસ્થાપના લાવવા માંગે છે. કલમ ૪૫૨ મુજબ, સી.આર.પી.સી. પોતે જ સૂચવે છે કે, સુનાવણીના અંતે મિલકતનો નિકાલ કરવાની એક રીત, તેને કબજો મેળવવા માટે હકદાર વ્યક્તિને પરત કરવાનો આદેશ આપે છે. કલમ ૪૫૧ અને ૪૫૭, સી.આર.પી.સી. હેઠળ મિલકતની વચગાળાની કસ્ટડી પણ મિલકતોનો કબજો મેળવવા માટે હકદાર વ્યક્તિના અધિકારોને માન્યતા આપે છે.મૂલ્ય માટે નિર્દોષ ખરીદનારને કલમ ૪૫૩, સી. આર. પી. સી. દ્વારા ફરીથી ભરપાઈ કરવાની માંગ કરવામાં આવે છે, અમુક સંજોગોમાં સ્થાવર મિલકતની પુનઃસ્થાપના, કલમ ૪૫૬, સી. આર. પી. સી. હેઠળ કાર્યવાહી કરવામાં આવે છે, ગુનાના પીડિતો અથવા મિલકતના કોઈપણ પ્રામાણિક

ખરીદનારને નાણાકીય વળતર પણ કલમ ૩૫૭, સી. આર. પી. સી. હેઠળ આપવામાં આવે છે, જેમાં જ્યારે કોઈ અદાલત આરોપીને દોષિત ઠેરવતી વખતે દંડ લાદે છે, ત્યારે દંડનો સંપૂર્ણ અથવા કોઈપણ ભાગ, જો વસૂલ કરવામાં આવે તો, કોઈપણ વ્યક્તિને, ગુનાને કારણે થયેલા કોઈપણ નુકસાન અથવા ઈજા માટે, અથવા કોઈપણ પ્રામાણિક ખરીદનારને વળતર તરીકે ચૂકવવાનો આદેશ આપી શકાય છે. મિલકતને તેના હકદાર વ્યક્તિના કબજામાં પુનઃસ્થાપિત કર્યા પછી, કોઈપણ મિલકતની જમીની સત્તાઓ સાથે પોલીસને રોકાણ કરવાનો આ બેવડો ઉદ્દેશ, આ કાનૂની મુદ્દાને સેટ કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવો પડશે " .

૧૦. મદ્રાસ હાઈકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજના આ ચુકાદાને ભારત ઓપરસીઝ બેંક લિમિટેડ વિરુદ્ધ શ્રીમતી પ્રેમા રામલિંગમ, ૧૯૯૧ મદ્રાસ લો વીકલી (ક્રિમિનલ) ૩૫૩ના કેસમાં પછીના ચુકાદામાં અનુસરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં ભારત ઓપરસીઝ બેંકના કેસમાં ન્યાયમૂર્તિ પક્ષિની જેસુદુરાઈ સાથે સહમત થયેલા વિદ્વાન ન્યાયાધીશે એવું માન્યું હતું કે બેંક ખાતામાં રહેલા નાણાં ક્રિમિનલ

પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૦૨ના અર્થમાં 'મિલકત' છે, જેને પ્રતિબંધિત આદેશ દ્વારા જપ્ત કરી શકાય છે.ઉપરોક્ત કેસમાં, વિદ્વાન ન્યાયાધીશે એ હકીકતની પણ નોંધ લીધી છે કે ૧૯૮૮માં એલડબલ્યુ (ક્રિમિનલ) ૧૦૬માં ન્યાયમૂર્તિ પક્ષિની જેસુદુરાઈના ચુકાદાને ત્યારબાદ ડિવિઝન બેન્ચે સમર્થન આપ્યું હતું.

૧૧. ડૉક્ટર ગુરચરણ સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય, ૧૯૭૮ (૮૦) પંજાબ લૉ રિપોર્ટર, ૫૧૪ના કેસમાં, પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટની એક ખંડપીઠે એ. આઈ. આર. ૧૯૬૦ અલ્લાબાદ જૉપમાં અલ્લાબાદ હાઈકોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલા દૃષ્ટિકોણથી અલગ વલણ અપનાવ્યું હતું અને એવું માન્યું હતું કે બેંક ખાતું 'મિલકત' હશે અને તે દંડ પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૧૦૨ હેઠળ જપ્ત કરવામાં સક્ષમ હશે.

૧૨. ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૦૨ હેઠળ જપ્તની સત્તાના સંદર્ભમાં વિવિધ ઉચ્ચ અદાલતો દ્વારા લેવામાં આવેલા અલગ-અલગ મંતવ્યોને ધ્યાનમાં લીધા પછી, અને શું બેંક ખાતાને ઉપરોક્ત કલમ ૧૦૨ (૧) ના અર્થમાં 'મિલકત' તરીકે રાખી શકાય છે કે કેમ, અમે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની

જોગવાઈઓને કોઈ સંકુચિત અર્થઘટન આપવા માટે કોઈ વાજબીપણું જોતા નથી. તે સર્વવિદિત છે કે જાહેર કચેરીઓમાં ભ્રષ્ટાચાર એટલો વ્યાપક બની ગયો છે કે તેનો સામનો કરવો મુશ્કેલ બની ગયો છે. પછી ફરીથી અદાલતો દ્વારા સુનાવણી પૂર્ણ કરવામાં લાગેલો સમય એ બીજું પરિબળ છે જે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૦૨ની જોગવાઈઓ અને તેમાં અંકિત અંતર્ગત હેતુના અર્થઘટનમાં ધ્યાનમાં લેવું જોઈએ, જાણે કે આરોપીના બેંક ખાતાને જપ્ત કરવાનો કોઈ આદેશ ન હોઈ શકે, તો પછી બેંકમાં જમા કરાયેલ સમગ્ર નાણાં જે આખરે ગેરકાયદેસર લાભના પરિણામ તરીકે સુનાવણીમાં રાખવામાં આવે છે, તે આરોપી દ્વારા ઉપાડી શકાય છે અને અદાલતો કથિત નાણાં મેળવવા માટે અસમર્થ હશે જેનો જાહેર અધિકારી તરીકે આરોપી દ્વારા કરવામાં આવેલા ગુના સાથે કોઈ સીધો સંબંધ છે.તેથી, અમે એવો મત રાખવા માટે સમજાવીએ છીએ કે આરોપી અથવા તેના કોઈ પણ સંબંધીનું બેંક ખાતું ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૦૨ના અર્થમાં 'મિલકત' છે અને તપાસ દરમિયાન પોલીસ અધિકારી ઉપરોક્ત ખાતાની કામગીરીને જપ્ત અથવા પ્રતિબંધિત કરી શકે છે, જો આવી સંપત્તિઓનો સીધો સંબંધ જે ગુના માટે પોલીસ અધિકારી તપાસ કરી રહ્યા છે તેની સાથે હોય. કર્ણાટક, ગુવાહાટી

અને અલ્હાબાદ ઉચ્ચ અદાલતો દ્વારા વ્યક્ત કરાયેલો વિપરીત મત સાચો કાયદો રજૂ કરતો નથી.તે પણ જોઈ શકાય છે કે ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮ હેઠળ, કલમ ૧૩ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ દંડ લાદવાની બાબતમાં, વિધાનસભાઓએ જોગવાઈ કરી છે કે દંડની રકમ નક્કી કરતી વખતે અદાલતો મિલકતની રકમ અથવા મૂલ્યને ધ્યાનમાં લેશે, જે આરોપી વ્યક્તિએ ગુનો કરીને મેળવ્યું છે અથવા જ્યાં દોષિત ઠેરવવામાં આવે છે તે કલમ ૧૩ની પેટા-કલમ (૧) ના ખંડ (ઈ) માં ઉલ્લેખિત ગુના માટે છે, આર્થિક સંસાધનો અથવા મિલકત કે જેના માટે આરોપી વ્યક્તિ સંતોષકારક રીતે હિસાબ કરવામાં અસમર્થ છે. ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૦૨ હેઠળ જમીની સત્તાના સંદર્ભમાં અમારા દ્વારા આપવામાં આવેલું અર્થઘટન ઉપર ઉલ્લેખિત ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમની કલમ ૧૬ માં સમાવિષ્ટ વિધાનસભાના હેતુ અનુસાર છે. ઉપરોક્ત પરિસરમાં, અમને એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં કોઈ ખચકાટ નથી કે બોમ્બેની ઉચ્ચ અદાલતે એવું માનીને ભૂલ કરી હતી કે પોલીસ અધિકારી બેંક ખાતું જમ કરી શક્યા ન હોત અથવા બેંક અધિકારીને કોઈ નિર્દેશ જારી કરી શક્યા ન હોત, જેમાં આરોપીના ખાતાને સંચાલિત કરવા પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો હતો.જો કે

અમે કાયદો નક્કી કર્યો છે, પરંતુ જ્યાં સુધી વર્તમાન કેસની વાત છે, વિવાદિત આદેશને પહેલેથી જ અમલમાં મૂકવામાં આવ્યો છે અને આરોપી તેના ખાતા પર કામ કરી રહ્યો છે, અને તેથી, અમે તેમાં દખલ કરતા નથી.

આ તબક્કે, એ નોંધવું યોગ્ય છે કે સુપ્રીમ કોર્ટે સ્વાર્ણ સભરવાલ વિરુદ્ધ પોલીસ કમિશનર, ૧૯૮૮ ક્રિ.એલ.જે. ૨૪૧ (ડેલ) ના કેસમાં દિલ્લી હાઈકોર્ટના ડિવિઝન બેન્ચના નિર્ણયને ધ્યાનમાં લીધો હતો.દિલ્લી હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે એવો મત વ્યક્ત કર્યો હતો કે મિલકત (બેંક ખાતું) ની શોધને કારણે ગુનાની શંકા ઊભી થતી નથી.બેંક ખાતા અથવા તેની કામગીરી પર એવા કોઈ સંજોગો ન હતા કે જેના કારણે અધિકારીને શંકા થઈ કે ક્યાંક કોઈ ગુનો કરવામાં આવ્યો છે.બેંક ખાતાની શોધ એ ગુનાની શોધની સિક્વલ હતી.પોલીસને શંકા હતી કે સત્તાવાર રહસ્યોના વેચાણ દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલી કેટલીક આવક તેના પતિ દ્વારા અરજદારને આપવામાં આવી હતી.દિલ્લી હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે આખરે તારણ કાઢ્યું હતું કે સંહિતાની ૧૦૨ કલમને આકર્ષવા માટે તે પૂરતું નથી કારણ કે એવું કહી શકાતું નથી કે બેંક ખાતું એવા સંજોગોમાં શોધી કાઢવામાં આવ્યું હતું કે જેમાં પોલીસને ગુનાની જાણ થઈ હતી.

શ્રી રાજુના જણાવ્યા અનુસાર, સુપ્રીમ કોર્ટે તપસ ડી. નિયોગી (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં દિલ્હી હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલી તર્કની લાઇનને મંજૂરી આપી હતી અને તેથી, વર્તમાન કેસમાં પણ ઓથોરિટી સંહિતાની કલમ ૧૦૨ લાગુ કરી શકી ન હતી કારણ કે તે અરજદારોના બેંક ખાતાની શોધ ન હતી જેણે શંકા પેદા કરી હતી પરંતુ બેંક ખાતું ગુનાની શોધ પછીનું પરીણામ હતું, જેના માટે ફરિયાદ પણ દાખલ કરવામાં આવી છે અને જ્યાં સુધી અન્ય આરોપીઓની વાત છે, ત્યાં સુધી પીએમની કલમ ૫ હેઠળ તેમની મિલકતો જપ્ત કરવાનો કામચલાઉ આદેશ આપવામાં આવ્યો છે. મને ડર છે, હું આ સંબંધમાં અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલની રજૂઆત સ્વીકારવામાં અસમર્થ છું.

સુપ્રીમ કોર્ટે એમ. ટી. એનરિકા લેક્સી અને અન્ય વિરુદ્ધ ડોરમ્મા અને અન્યોના કેસમાં તેના તાજેતરના એક ચુકાદામાં, (૨૦૧૨) ૬ એસ. સી. સી. ૭૬૦, પેરા ૧૪માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

તપાસ દરમિયાન પોલીસ અધિકારી કલમ ૧૦૨ હેઠળ કોઈપણ મિલકતને જપ્ત કરી શકે છે જો આવી મિલકતની ચોરી થયાનો આરોપ છે અથવા તેની ચોરી થવાની શંકા છે અથવા તે તપાસ હેઠળના ગુનાનો હેતુ છે અથવા તે ગુનાના કૃત્ય સાથે સીધો સંબંધ

ધરાવે છે જેના માટે પોલીસ અધિકારી તપાસ કરી રહ્યા છે. જે મિલકતની પોલીસ અધિકારી દ્વારા તપાસ કરવામાં આવી રહી છે, જે ગુનામાં શંકાસ્પદ નથી, તેને જમ કરી શકાતી નથી.સંહિતાની કલમ ૧૦૨ હેઠળ, પોલીસ અધિકારી એવી મિલકત જમ કરી શકે છે જે કલમ ૧૦૨ (૧) હેઠળ આવે છે અને અન્ય કોઈ નહીં.

""માનવાનું કારણ" એ "શંકાસ્પદ" શબ્દ કરતાં વધુ મજબૂત અભિવ્યક્તિ છે.

કોર્પસ જ્યુરિસ સેકન્ડમ વોલ્યુમ ૧૦માં પૃષ્ઠો ૨૩૬ અને ૨૩૭ પર 'માન્યતા' શબ્દને નીચે પ્રમાણે સમજાવવામાં આવ્યો છે:

"માન્યતાઓના વિવિધ પરિમાણો છે, કારણ કે "માન્યતા" સહેજ પણ શંકાથી લઈને સંપૂર્ણ ખાતરી સુધીની તમામ ડિગ્રીઓને સ્વીકારે છે; અને તેથી, માત્ર એક માનસિક કાર્ય અથવા સ્થિતિ તરીકે, શબ્દને તેના સામાન્ય અર્થમાં, સંભાવનાઓનું વજન કર્યા પછી બાહ્ય સ્ત્રોતોમાંથી વાસ્તવિક નિષ્કર્ષ પર પહોંચેલા અર્થ તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે, હકીકતના અસ્તિત્વ વિશે મનનો નિષ્કર્ષ, આપેલ દરખાસ્તના સત્યની માન્યતા અથવા સકારાત્મક જ્ઞાન અથવા સંપૂર્ણ નિશ્ચિતતા વિના સકારાત્મક જ્ઞાન અથવા

આંશિક ખાતરી રચવા માટે અપૂરતા આધારો પર કથિત હકીકત;
..... મનની પ્રતીતિ એ પુરાવા પર આધારિત છે કે એક
હકીકત અસ્તિત્વમાં છે કે એક કાર્ય કરવામાં આવ્યું હતું, કે એક
નિવેદન સાચું છે.

પૃષ્ઠ ૫૧૦ પર કે. જે. ઐયરની 'કાયદાની શરતો અને શબ્દસમૂહોની
માર્ગદર્શિકા' માં 'માનવાનું કારણ' શબ્દસમૂહ આ રીતે સમજાવવામાં
આવ્યો છે:

"એક વ્યક્તિ પાસે કોઈ વસ્તુ પર વિશ્વાસ કરવા માટે "કારણ"
હોવાનું કહેવાય છે જો તેની પાસે તે વસ્તુ પર વિશ્વાસ કરવા માટે
પૂરતું કારણ હોય પરંતુ અન્યથા નહીં.

તેવી જ રીતે પ્રેમના "ન્યાયિક શબ્દકોશ" માં પૃષ્ઠ ૧૩૭૭ પર જોવા
મળતા "માનવાનું કારણ" શબ્દસમૂહનો અર્થ આપવામાં આવ્યો છે:

"કોઈ વ્યક્તિ પાસે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૨૬ હેઠળ "માનવાનું
કારણ છે" જો તેની પાસે આ વસ્તુ પર વિશ્વાસ કરવાનું પૂરતું કારણ
હોય પરંતુ અન્યથા નહીં".

"શંકાસ્પદ" અને "માનવાનું કારણ" શબ્દોને આભારી અર્થો પરથી, તે

સ્પષ્ટ છે કે કોઈ ચોક્કસ વસ્તુ અથવા કથિત હકીકતના અસ્તિત્વને માનવા માટેનો પ્રારંભિક તબક્કો શંકા છે. કોઈ વસ્તુ, સ્થિતિ અથવા હકીકતના નિવેદનના અસ્તિત્વ પર શંકા કર્યા પછી, તમે માહિતી એકત્રિત કરો છો અને પછી તે માહિતીની તપાસ કરો છો અને તે માહિતીના આધારે અંતિમ નિષ્કર્ષ પર આવો છો કે વસ્તુ, શરત, નિવેદન અથવા હકીકત અસ્તિત્વમાં છે.

જો હું અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલની રજૂઆત સ્વીકારું છું, તો તે તે જ હેતુને નિરાશ કરશે જેની સાથે પીએમએલએ ઘડવામાં આવ્યો હતો. મની લોન્ડરિંગમાં સંડોવાયેલી કોઈપણ વ્યક્તિ ગુનાની આવક અન્ય કોઈપણ વ્યક્તિના ખાતામાં ટ્રાન્સફર કરશે જેમાં તેના પોતાના પરિવારના સભ્યો, મિત્રો અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ સામેલ હોઈ શકે છે.આ કાયદાનો સંપૂર્ણ ઉદ્દેશ મની લોન્ડરિંગને અટકાવવાનો છે.જો ગુનાની આવક કોઈ અન્ય વ્યક્તિના બેંક ખાતામાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી હોવાની શંકા હોય, જેમની સામે કોઈ ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી નથી અને જો સત્તામંડળને ગુનાની આવક આગળ ટ્રાન્સફર ન થાય તે જોવા માટે આવી વ્યક્તિ સામે કાર્યવાહી કરવાથી રોકવામાં આવે અથવા પ્રતિબંધિત કરવામાં આવે, તો તે વાહિયાત પરિસ્થિતિ તરફ દોરી જશે. તેથી, જો કે અરજદારના બેંક ખાતાની શોધ જે વ્યક્તિઓ સામે ફરિયાદ

દાખલ કરવામાં આવી છે તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલા ગુનાની સિક્કલ હોઈ શકે છે, તેમ છતાં જો ગુનાની આવક કોઈ બીજાના ખાતામાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી હોવાની શંકા હોય, તો તે પીએમએલએ હેઠળ સત્તામંડળની સત્તામાં હશે કે તે પીએમએલએની કલમ ૬૫ સાથે વાંચવામાં આવેલી સંહિતાની કલમ ૧૦૨ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને આવા બેંક ખાતાને ફ્રીઝ કરશે/ટાંચમા લેશે.

તપસ ડી. નિયોગી (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય, જેમાં સુપ્રીમ કોર્ટે સ્વર્ણ સભરવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં દિલ્હી હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચના નિર્ણય પર ચર્ચા કરી છે, તેને પીએમએલએના ઉદ્દેશ્યને ધ્યાનમાં રાખીને ધ્યાનમાં લેવો જોઈએ. તપસ ડી. નિયોગી (સુપ્રા) ના કિસ્સામાં, આરોપી સામેનો આરોપ ભારતીય દંડ સંહિતા હેઠળના ગુના માટેનો એક આરોપ હતો અને સંહિતાની કલમ ૧૦૨ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ આરોપી અને તેના સંબંધીઓના બેંક ખાતાને જોડવાના હેતુથી કરવામાં આવ્યો હતો કારણ કે તે જાણવા મળ્યું હતું કે મેળવેલ ગેરકાયદેસર વળતર બેંક ખાતામાં જમા કરવામાં આવ્યું હતું. દિલ્હી હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે સ્વર્ણ સભરવાલ (ઉપરોક્ત) માં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા તપસ ડી. નિયોગી (ઉપરોક્ત) માં ચર્ચા કરાયેલ સિદ્ધાંત પીએમએલએ હેઠળના કેસમાં તેના સંપૂર્ણ જોરશોરથી લાગુ થશે

નહીં.

હું ફોઝિયા (સુપ્રા) ના કેસમાં આ અદાલતના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્ણયને પણ નફા સાથે ટાંકી શકું છું. વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે ઉપરોક્ત ચુકાદામાં એફ.એફ.આર. સોફ્ટવેર (ઉપરોક્ત) ના કેસનો પણ સંદર્ભ આપ્યો છે. ફક્ત ૩૦ થી ૩૬ માં સમાવિષ્ટ નીચેના અવલોકનો હું ટાંકી શકું છું:

૩૦. કલમ ૫ નો મુખ્ય હેતુ મિલકતની કામચલાઉ જમી હોવાનું જણાય છે જ્યાં કાર્યવાહીનો હેતુ છે. કલમ ૫ અને ૮ નું સંયુક્ત વાંચન સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે તેમનો હેતુ મની-લોન્ડરિંગ પ્રવૃત્તિને અટકાવવાનો છે જો આવો કેસ બનતો હોય, કાર્યવાહીની પેન્ડન્સી દરમિયાન અથવા ટ્રાયલના અંતે. તેવી જ રીતે, કલમ ૧૭ અને ૮ નું સંયુક્ત વાંચન સૂચવે છે કે તેનો મુખ્ય હેતુ એવા કેસોમાં ગુનાહિત સામગ્રીને શોધવાનો અને જપ્ત કરવાનો છે કે જ્યાં કાર્યવાહીનો હેતુ છે અને એવા કિસ્સાઓમાં પણ કે જ્યાં તેનો તાત્કાલિક હેતુ નથી. આમ, જ્યાં કાર્યવાહીનો તાત્કાલિક ઇરાદો નથી, ત્યાં સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૧૫૭નું પાલન કરવું અથવા ફરિયાદ દાખલ કરવી ફરજિયાત નથી. કલમ ૮ હેઠળ કલમ ૫, ૧૭ અને ૧૮ હેઠળ હાથ ધરવામાં આવેલા વિવિધ કાર્યો કે જેની સાથે

ન્યાયનિર્ણાયક સત્તાધિકારી અથવા અદાલત વ્યવહાર કરવા માટે અધિકૃત છે તેની પુષ્ટિ ન્યાયનિર્ણાયક સત્તાધિકારી દ્વારા અથવા સુનાવણીના સમાપન પર વિશેષ અદાલત દ્વારા કરી શકાય છે.

૩૧. પીએમએલ અધિનિયમની કેટલીક જોગવાઈઓની ઉપરોક્ત યોજનાના પ્રકાશમાં, કલમ ૫,૮ અને ૧૭ હેઠળની કાર્યવાહી દીવાની કાર્યવાહી છે કે ફોજદારી તે પ્રશ્ન પર ધ્યાન આપવું જરૂરી છે. દલીલ એ છે કે જ્યાં સુધી કલમ ૫ ની પ્રથમ જોગવાઈ હેઠળ અને કલમ ૧૭ ની પેટા-કલમ (૧) ની જોગવાઈમાં માનવામાં આવેલ અહેવાલ અથવા ફરિયાદ કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી કાર્યવાહી ટકાઉ નથી. વધુ વિગતવાર નોંધ્યું છે તેમ, કલમ ૫ નો અંતિમ ઉદ્દેશ મિલકતની કામચલાઉ જમી છે. સૂચિત ફોજદારી કાર્યવાહીમાં રજૂ કરી શકાય તેવા પુરાવાના વિનાશને રોકવા અથવા મની લોન્ડરિંગ સાથે સંકળાયેલી મિલકતનો કબજો લેવા માટે ઉદ્દેશ હોવાનું જણાય છે, જો કે કાર્યવાહી અહેવાલો અથવા ફરિયાદ વગેરેના આધારે શરૂ કરી શકાય છે, જેમ કે કલમ ૫ ની પ્રથમ જોગવાઈમાં વિચારણા કરવામાં આવી છે. બીજી જોગવાઈને ધ્યાનમાં રાખીને, પ્રથમ જોગવાઈના પાલનની ગેરહાજરીમાં પણ કલમ ૫ હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરી શકાય છે.વિવિધ સુરક્ષા ઉપાયો

જોડાણ અધિકારી પર બંધનો લાદે છે, જે તેને તેના દ્વારા કરવામાં આવેલા આદેશ અને નિયત સમયગાળાની અંદર તેના દ્વારા કરવામાં આવેલી મિલકતની જમીની હકીકત તાત્કાલિક ન્યાયનિર્ણાયક સત્તામંડળને મોકલવા માટે ફરજ પાડે છે, જેથી તે આવી જમી પર ચુકાદો આપી શકે. એ નોંધવું યોગ્ય છે કે જ્યાં સુધી ન્યાયનિર્ણાયક સત્તામંડળની સત્તાઓનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી કાયદાકીય ઉદ્દેશ કલમ ૬ (૧૫) હેઠળ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યો છે કે તે સિવિલ પ્રોસિજર કોડ દ્વારા નિર્ધારિત પ્રક્રિયાથી બંધાયેલો નથી. આમ, જો ન્યાયિક સત્તામંડળનો ઈરાદો ફોજદારી કૃત્યો સાથે વ્યવહાર કરતી સત્તા બનવાનો હોત, તો સિવિલ પ્રોસિજર કોડની જોગવાઈ કરવામાં આવી ન હોત. તેના બદલે સી. આર. પી. સી. સાથે જોગવાઈ કરવામાં આવી હોત. આ હકીકતો આમ સંકેત આપે છે કે કલમ ૮ હેઠળ ન્યાયનિર્ણાયક સત્તાધિકારી સામાવાળાઓ માટે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા યોગ્ય દલીલ મુજબ દીવાની કાર્યવાહી હાથ ધરવા અને તેના પર ચુકાદો આપવા માટે અધિકૃત છે.

૩૨. એ સારું છે કે કલમ ૫ (૧) અને કલમ ૧૭ (૧) ની પ્રથમ જોગવાઈમાં પીએમએલ અધિનિયમની કલમ ૫ હેઠળ કવાયત શરૂ કરતા પહેલા ઉપરોક્ત જોગવાઈઓનું પાલન કરવાની જરૂર છે,

પરંતુ તે અધિનિયમ હેઠળ, ખાસ કરીને જ્યાં સુધી વર્તમાન કેસની વાત છે ત્યાં સુધી કલમ ૫ હેઠળ વિચારવામાં આવેલા અન્ય વિવિધ આદેશોને જોડવા અથવા પસાર કરવાની કાર્યવાહી માટેનો આધાર હશે.

૩૩. સામાવાળાઓની દલીલ એ છે કે સામાવાળાઓ કલમ ૫ અને ૧૭ ના તબક્કે પહોંચ્યા નથી અને કાર્યવાહી ખૂબ જ પ્રારંભિક તબક્કે છે.આમ એવું લાગે છે કે બે એફ. આઈ. આર. દાખલ કરવા અનુસાર સામાવાળાઓ દ્વારા શોધી કાઢવામાં આવેલા તથ્યોના આધારે પ્રારંભિક તબક્કે અરજદારોને સમન્સ જારી કરવામાં આવે છે, એવું લાગે છે કે સામાવાળાઓ એ હકીકતની તપાસ કરવાનો ઈરાદો ધરાવે છે કે શું પ્રશ્નમાં રહેલી મિલકતો અથવા અહીં અરજદારો મની લોન્ડરિંગના ગુનામાં સામેલ છે અથવા આવા ગુના અથવા ગુનાની આવક સાથે સંકળાયેલા છે અથવા આવી આવકનો કબજો ધરાવે છે.ઉલ્લેખનીય છે કે, પી.એમ.એલ. અધિનિયમની કલમ ૬૫ને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અધિનિયમ હેઠળ શોધ, જપ્તી, ટાંચ, બજેપ્તી, તપાસ અને અન્ય તમામ કાર્યવાહીની સત્તાઓ સી.આર.પી.સી.માં કરવામાં આવેલી જોગવાઈઓની સહાયથી કરી શકાય છે. આ તબક્કે ઉપર મુજબ

સી.આર.પી.સી. લાગુ પડે છે તે હકીકતને ધ્યાનમાં લેતા, એવું ન કહી શકાય કે ખાતાને ફીઝ કરવાનું કૃત્ય ગેરકાયદેસર છે.અહીં ઉપર નોંધ્યા મુજબ, કલમ ૧૭ (૧) ની જોગવાઈ સૂચવે છે કે સી. આર. પી. સી. ની કલમ ૧૫૭ હેઠળનો અહેવાલ જરૂરી ન હોઈ શકે અને તેથી, આવા અહેવાલ વિના કલમ ૧૭(૧-એ) હેઠળ ખાતાઓ ફીઝ કરવાની પ્રથમ દૃષ્ટિએ મંજૂરી છે.જો કે, અરજદારો સામે શરૂ કરવામાં આવેલી કાર્યવાહીના પ્રારંભિક તબક્કાને ધ્યાનમાં રાખીને, તે પાસા પર કોઈ અંતિમ ચુકાદો આપી શકાતો નથી. જો કે, આ સંદર્ભમાં, એફ.એફ.આર. સોફ્ટવેર પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (સુપ્રા) પીએમએલ અધિનિયમની કલમ ૫ હેઠળ કામચલાઉ જમી પહેલાની મિલકતોને ફીઝ કરવા માટે ડિરેક્ટોરેટ ઓફ એન્ફોર્સમેન્ટમાં નિહિત સત્તાને વિગતવાર સમજાવે છે. સુવિધા માટે ઉપરોક્ત કેસના ફકરા-૫ અને ૬ અહીં ટાંકવામાં આવી શકે છે:

૫. પક્ષકારો માટે વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી અને કેસના રેકૉર્ડના અવલોકન પર, મને સામાવાળાઓની દલીલમાં તથ્ય મળે છે કે પીએમએલ અધિનિયમ હેઠળ આપવામાં આવેલ વૈધાનિક આદેશ તપાસ દરમિયાન સત્તાવાળાઓ માટે અનિવાર્ય બનાવે છે, એટલે કે કાયદાની

કલમ ૫ હેઠળ કામચલાઉ જમી આદેશ જારી કરતા પહેલા સંબંધિત અધિકારીઓ પાસેથી શંકાસ્પદ મિલકતોની ચોક્કસ વિગતો સ્થાપિત કરવા માટે તથ્યો એકત્રિત કરવા. તેથી, તેને પુષ્કળ સાવધાની સાથે બહાર પાડવું પડશે.તેથી તે જરૂરી છે કે આવી માહિતીના ભંડારમાંથી જરૂરી માહિતી/વિગતોની ખાતરી કરવામાં આવે.આ કાયદા હેઠળ પ્રારંભિક તપાસ/તપાસ દરમિયાન આવા ભંડારની જરૂર પડી શકે છે, જે મની લોન્ડરિંગના ગુનામાં સામેલ હોવાની શંકાસ્પદ મિલકતના સંબંધમાં સામાન્ય કામગીરીને મંજૂરી આપવાથી પ્રતિબંધિત છે.તેથી, આ કાયદાના ઉદ્દેશોને હાંસલ કરવા માટે નિર્ણાયક છે કે પીએમએલ અધિનિયમ હેઠળ સત્તાવાળાઓને એકત્રિત કરવાની સત્તા આપવામાં આવી છે અને જો જરૂર પડે તો, શંકાસ્પદ મિલકતોની ચોક્કસ વિગતો સહિત સંબંધિત તથ્યો જાહેર કરવા માટે દબાણ કરવામાં આવે છે, જે તપાસ દરમિયાન જોડવા માટે જવાબદાર છે.તેથી સત્તાવાળાઓની આવી સત્તાઓ પર અરજદારો દ્વારા મુકવામાં આવેલ પડકાર ખોટો છે. પી. એમ. એલ. અધિનિયમની કલમ ૨ (એન.એ.) માં વ્યાખ્યાયિત કરાયેલ 'તપાસ' શબ્દને કલમ ૬૫ની

જોગવાઈઓ સાથે સુસંગત રીતે વાંચવો પડશે, જે પી. એમ. એલ. અધિનિયમ હેઠળ સત્તાવાળાઓને આવા નિર્દેશો/પ્રતિબંધાત્મક આદેશો જારી કરવાની સત્તા આપે છે.તેથી, તપાસ દરમિયાન બહાર પાડવામાં આવેલ આવા કોઈપણ નિર્દેશ કાયદાની ચાર દિવાલોની અંદર અને કાયદાના ઉદ્દેશ અને કારણો સાથે સુસંગત છે જેથી ખાતરી કરી શકાય કે ગુનાની કાર્યવાહી હાથ બદલાતી નથી અને સત્તાવાળાઓ માટે ગુનાની આવી આવકને શોધી કાઢવી અને પુનઃપ્રાપ્ત કરવી અશક્ય બને છે.

૬. કાયદાની કલમ ૨(યુ) ની દ્રષ્ટિએ ગુનાની આવક હોવાનું શંકાસ્પદ મિલકતને જપ્ત કરવાનો કામચલાઉ આદેશ અને પ્રથમ દ્રષ્ટિએ મની લોન્ડરિંગમાં સામેલ છે અને અદાલતી સત્તાધિકારી દ્વારા કાયદાની કલમ ૮ની દ્રષ્ટિએ તેની પુષ્ટિ ભારતના બંધારણની કલમ ૧૪, ૧૯(૧)(જી) અને ૩૦૦-એ ની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરતી નથી. વધુમાં, આપેલ સંજોગોમાં જ્યારે સંબંધિત અધિકારીઓને નિર્દેશો જારી કરવામાં આવે છે, એટલે કે સામાવાળા નંબર ૨ દ્વારા તાત્કાલિક કેસમાં સામાવાળા

નંબર ૩ ને જારી કરાયેલ ૧૨/૦૭/૨૦૧૧ તારીખનો પત્ર, આવા આદેશો મિલકત હોવા પાછળનો તર્ક અન્યથા કાયદાના હેતુઓને નિરાશ કરી શકે છે. મને સામાવાળાઓના નિવેદનોમાં પણ બળ મળે છે કે આવા નિર્દેશો જારી કરવા માટે પીએમએલએ હેઠળ સત્તાવાળાઓની સત્તા પીએમએલએમાં વ્યાખ્યાયિત તપાસ હાથ ધરવાની સત્તાઓમાં સમાયેલી છે જેમાં અધિનિયમ હેઠળની તમામ કાર્યવાહીનો સમાવેશ થાય છે. તેનાથી વિપરીત, જો પી.એમ.એલ.એ. હેઠળની વૈધાનિક યોજના અંગે અરજદારોની અરજી સ્વીકારવામાં આવે, તો તે કાયદાની ભાવના અને ઉદ્દેશો પર હિંસાનું કારણ બનશે.

૩૪. ધારો કે કલમ ૫ અને ૧૭નું અર્થઘટન અરજદારો માટે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા પ્રચાર તરીકે કરી શકાય છે, ફકરા-૮ અને ૯માં એફ.એફ.આર. સોફ્ટવેર પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) માં કરવામાં આવેલા સુસંગત અવલોકનો આ પ્રમાણે છે :

૮. તે સામાન્ય બાબત છે કે કલમ ૨૨૬ નો હેતુ શોર્ટ સર્કિટ અથવા વૈધાનિક પ્રક્રિયાઓને અવરોધિત કરવાનો નથી. કાયદા દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલ વૈકલ્પિક ઉપાયોને

અવગણવા માટે અદાલત પાસે સારા અને પૂરતા કારણો હોવા જોઈએ. કેન્દ્રીય આબકારી વિભાગના સહાયક કલેક્ટર, ચંદન નગર, પશ્ચિમ બંગાળ વિરુદ્ધ ડનલોપ ઇન્ડિયા લિમિટેડ અને અન્ય (૧૯૮૫ એસ. સી. સી. (૧) ૨૬૦) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું છે કે જ્યાં કાયદાએ પોતે જ અરજદારોને નિર્ધારિત સત્તામંડળને અપીલ કરીને અસરકારક વૈકલ્પિક ઉપાય પૂરો પાડ્યો હોય, ત્યાં ટ્રિબ્યુનલને બીજી અપીલ અને ત્યારબાદ ઉચ્ચ અદાલતમાં કેસ જણાવવા માટે, સંપૂર્ણ વૈધાનિક તંત્રની અવગણના કરીને બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ તેના અસાધારણ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવો ઉચ્ચ અદાલત માટે યોગ્ય ન હતું.

૯. રાજ કુમાર શિવહેરે વિરુદ્ધ આસિસ્ટન્ટ ડિરેક્ટર, ડિરેક્ટોરેટ ઓફ એન્ફોર્સમેન્ટ અને અન્ય સિવિલ અપીલ નંબર ૩૨૨૧/૨૦૧૦ ચુકાદાની તારીખ ૧૨/૦૪/૨૦૧૦ ના અન્ય એક કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે અવલોકન કર્યું છે કે:

..... તેથી ઉચ્ચ અદાલત હકીકતની ભૂલો સુધારવા

માટે અદાલત અથવા ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણય સામે અપીલની અદાલત તરીકે કામ કરતી નથી અને રાહત મેળવવા માટે કાયદા દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલા વૈકલ્પિક ઉપાય પર કલમ ૨૨૬ હેઠળ અધિકારક્ષેત્ર ધારીને કામ કરતી નથી. જ્યાં પીડિત અરજદાર કાયદા દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલી રીતે નિવારણ મેળવવા માટે અન્ય ટ્રિબ્યુનલમાં અથવા તો પોતે પણ અન્ય અધિકારક્ષેત્રમાં જવા માટે તૈયાર હોય, ત્યાં ઉચ્ચ અદાલત સામાન્ય રીતે બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળની અરજીને બાયપાસ કરવાની મંજૂરી આપશે નહીં, અને અરજી કરનાર પક્ષને આ રીતે સ્થાપિત તંત્રનો આશરો લેવા માટે છોડી દેશે.

૧૦. *****

૩૫. એ વાત સાચી છે કે ઉપરોક્ત એફ.એફ.આર. સોફ્ટવેર પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (સુપ્રા) એ એફ.આઈ.આર. ની નોંધણી અનુસાર કેસ સંભાળે છે. તાત્કાલિક કેસમાં પણ, અરજદારોનું નામ ન હોવા છતાં એક જ વિષય પર બે એફ.આઈ.આર. દાખલ કરવામાં આવી છે અને આમ ઉપરોક્ત સત્તામંડળમાં ચર્ચા કરાયેલ કાનૂની

દરખાસ્ત વર્તમાન કેસની હકીકતો પર પાછા લાગુ થઈ શકે છે. આમ, તેનાથી વિપરીત અરજદારો માટે વિદ્વાન વકીલની દલીલ સ્વીકારી શકાતી નથી.

૩૬. ઉપર નોંધ્યા મુજબ, પી.એમ.એલ. અધિનિયમ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતા અધિકારીઓ અથવા અધિકારીઓ દ્વારા સી.આર.પી.સી. હેઠળ તપાસ વગેરેને મંજૂરી છે. તેથી તે કહેવાની જરૂર નથી કે અપરાધીઓ સામે પી.એમ.એલ. અધિનિયમ હેઠળ ગુનાની નોંધ લેવા પર, પી.એમ.એલ.એ. અધિનિયમના પ્રકરણ VII માં જોગવાઈ મુજબ કેસ ચલાવી શકાય છે. આમ, પીએમએલ અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓની સુનાવણી માટે એક અલગ તંત્ર પ્રકરણ VII હેઠળ પ્રદાન કરવામાં આવ્યું છે, જે કાયદાની કલમ ૮ હેઠળ ચુકાદાથી અલગ છે. આવી સુનાવણીને સક્ષમ કરવા માટે, સી.આર.પી.સી. ની જોગવાઈઓની સહાયથી તપાસ અને તપાસને મંજૂરી છે. અરજદારોને આરોપી તરીકે રજૂ કરવામાં આવ્યા નથી તે હકીકતને જોતાં, એવું લાગે છે કે ગુનામાં તેમની સંડોવણી જો કોઈ હોય તો તેની ખાતરી કરવા માટે તેમની પૂછપરછ કરવાની માંગ કરવામાં આવી છે. આવી કાર્યવાહીને પ્રારંભિક તબક્કે નીષ્ફળ બનાવી

શકાતી નથી જ્યાં અરજદારોના ખાતાઓ ફીઝ કર્યા પછી જ સમન્સ જારી કરવામાં આવ્યા હોય.જો પી.એમ.એલ.એ. અધિનિયમની કલમ ૫ અને ૧૭ આ તબક્કે લાગુ પડે તેવી અરજદારોની દલીલ માન્ય ન હોય તો પણ, વધુ વિગતવાર નોંધવામાં આવે છે તેમ, કલમ ૫ અને ૧૭ હેઠળના કાયદાઓ માત્ર કામચલાઉ છે અને ન્યાયનિર્ણાયક સત્તામંડળ દ્વારા પુષ્ટિને આધિન છે. આવા ચુકાદા પહેલાં, રસ ધરાવતી વ્યક્તિને પી.એમ.એલ. અધિનિયમની કલમ ૮ હેઠળ નોટિસ આપવાનું વિચારવામાં આવે છે અને તેથી, અરજદારો દ્વારા કલમ ૩ હેઠળ કોઈ ગુનો કરવામાં આવ્યો નથી તે ન્યાયિક સત્તામંડળને ખાતરી આપીને, તેમના ખાતાઓને ફીઝ કરવાના આદેશો આવા સત્તાધિકારી પાસેથી મેળવી શકાય છે. અહીં ઉપર ચર્ચા કરાયેલા તથ્યો અને સંજોગોમાં, અરજદારો સામે કાર્યવાહી શરૂ કરવી ગેરકાયદેસર છે તે દલીલ સ્વીકારવી મુશ્કેલ છે.

સંહિતાની કલમ ૧૦૨ (૩) ની જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવા અંગે અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલની રજૂઆતથી પણ હું પ્રભાવિત નથી. હું માત્ર એટલું જ કહી શકું છું કે પીએમએલ હેઠળ સત્તાધિકારીઓ દ્વારા અનુસરવામાં આવેલી પ્રક્રિયા પીએમએલએની જોગવાઈઓ હેઠળની

એક છે. જ્યારે પોલીસ સિવાય અન્ય પીએમએલએ હેઠળ અધિકારીઓ દ્વારા જમી અથવા કોઈપણ તપાસ અથવા કોઈપણ જમી કરવામાં આવે છે, ત્યારે કલમ ૧૦૨ (૩) નું પાલન ન કરવું કાર્યવાહીને દૂષિત કરશે નહીં.

જો કે, તે જ સમયે, મારો મત છે કે પી. એમ. એલ. એ. ની કલમ ૬૫ સાથે વાંચી શકાય તેવી સંહિતાની કલમ ૧૦૨ હેઠળ તેની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને પી. એમ. એલ. એ. હેઠળ સત્તાધિકારી દ્વારા બેંક ખાતાની જમી/ફીઝ કરવાનો આદેશ અથવા સૂચનાઓ પસાર થવી જોઈએ અથવા અનિશ્ચિત સમયગાળા માટે ચાલુ રાખવી જોઈએ નહીં.

પીએમએલએની કલમ ૫ (૪) સ્થાવર મિલકતનો આનંદ લેવાની જોગવાઈ કરે છે. કલમ ૫ (૪) નીચે મુજબ વાંચે છે:

૫. મની લોન્ડરિંગમાં સામેલ મિલકતની જમી.-

૧. થી (૩) XXX XXX

૪. આ કલમની કોઈ પણ બાબત પેટા-કલમ (૧) હેઠળ જોડાયેલી સ્થાવર મિલકતના આનંદમાં રસ ધરાવતી વ્યક્તિને આવા આનંદથી અટકાવશે નહીં.

સમજૂતી.- આ પેટા-કલમના હેતુઓ માટે, કોઈપણ સ્થાવર મિલકતના સંબંધમાં રસ ધરાવતી વ્યક્તિમાં મિલકતમાં કોઈ પણ હિતનો દાવો કરતી અથવા દાવો કરવા માટે હકદાર તમામ વ્યક્તિઓનો સમાવેશ થાય છે.

કલમ ૫ ની પેટા-કલમ (૪) એ જોગવાઈ કરે છે કે કલમ હેઠળ કામચલાઉ જમીનો આદેશ પસાર કરવાથી પેટા-કલમ (૧) હેઠળ જમ કરાયેલી સ્થાવર મિલકતના આનંદમાં રસ ધરાવતી વ્યક્તિને આવા આનંદથી અટકાવી શકાશે નહીં. કોઈપણ સ્થાવર મિલકતના સંબંધમાં રસ ધરાવતી વ્યક્તિ શબ્દને મિલકતમાં કોઈ પણ હિતનો દાવો કરતી અથવા દાવો કરવા માટે હકદાર તમામ વ્યક્તિઓનો સમાવેશ કરવા માટે સમજાવવામાં આવે છે. આ કલમનો ઇરાદો છે કે માત્ર સ્થાવર મિલકત અસ્થાયી રીતે જોડાયેલી હોવાથી, સ્થાવર મિલકતનો આનંદ માણવામાં રસ ધરાવતી વ્યક્તિને આવા આનંદથી અટકાવવી જોઈએ નહીં. આ જોગવાઈના આધારે, સ્થાવર મિલકત આનંદમાં રસ ધરાવતી વ્યક્તિના કબજામાં રહેશે. જો કે, એકવાર પી.એમ.એલ.એ. ની કલમ ૫ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ જમીના કામચલાઉ આદેશની કલમ ૮ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ પુષ્ટિ થઈ જાય, ત્યારે તે વતી અધિકૃત અધિકારી પી.એમ.એલ.એ. ની કલમ ૮ની પેટા-કલમ ૪માં પૂરી પાડવામાં આવેલ

જમ કરેલી મિલકતનો કબજો સંભાળી લેશે.

મેં કલમ ૫ (જ) નો સંદર્ભ મારા અભિપ્રાયને મજબૂત કરવા માટે આપ્યો છે કે બેંક ખાતાની જમી/ફીઝ કરવાનો આદેશ અથવા સૂચનાઓ વર્તમાન કેસની જેમ અનિશ્ચિત સમયગાળા માટે ન હોવી જોઈએ.

વર્તમાન કેસમાં, ઓગસ્ટ ૨૦૧૪ના મહિનામાં અરજદારના ખાતાને ફીઝ કરવા માટે બેંકને સૂચનાઓ આપવામાં આવી હતી. નિર્વિવાદપણે, આ તારીખ સુધી, સત્તામંડળ કાયદાની કલમ ૫ હેઠળ કામચલાઉ જમીનો કોઈ આદેશ પસાર કરી શક્યું નથી. આ બે બાબતો સૂચવે છે:(i) સત્તાધિકારી દ્વારા પૂરતી સામગ્રી એકત્રિત કરવામાં આવી નથી જેથી સત્તાધિકારી એવું માનવા માટે તેના કારણો રેકૉર્ડ કરી શકે કે જો ખાતું ફીઝ કરવામાં નહીં આવે, તો મિલકતને ફીઝ ન કરવાથી પીએમએલએ હેઠળની કાર્યવાહી નિષ્ફળ જશે, અને (ii) સત્તાધિકારી એવા વ્યક્તિ સામે કોઈ ફરિયાદ દાખલ કરવાનો ઇરાદો નથી કે જેમના ખાતાને ફીઝ કરવાનો આદેશ આપવામાં આવ્યો છે. ઉપરોક્ત કારણોસર, ચુકાદો સી.એ.વી. માટે અનામત રાખવામાં આવ્યો હોવા છતાં, આ બાબતને ફરી એકવાર ૮મી જૂન, ૨૦૧૫ના રોજ ભારતના વિજ્ઞાન સહાયક સોલિસિટર જનરલ પાસેથી એ જાણવા માટે સૂચિત કરવામાં આવી હતી કે શું આ

દરમિયાન સત્તામંડળે કાયદાની કલમ ૫ હેઠળ કામચલાઉ જમીનો કોઈ આદેશ પસાર કર્યો હતો કે નહીં અથવા જો અત્યાર સુધી હાથ ધરવામાં આવેલી તપાસ દરમિયાન પૂરતી સામગ્રી એકત્રિત કરવામાં આવી હોય તો તે નજીકના ભવિષ્યમાં આવો આદેશ પસાર કરવાનો ઇરાદો ધરાવે છે કે કેમ. ભારતના વિદ્વાન સહાયક સોલિસિટર જનરલે, અદાલતમાં હાજર વિભાગના અધિકારી પાસેથી સૂચનાઓ લીધા પછી, નિવેદન આપ્યું હતું કે સત્તાધિકારી પૂરતી સામગ્રી એકત્રિત કરવામાં સક્ષમ છે, જેના આધારે સત્તાધિકારી હવે પીએમએલએની કલમ ૫ હેઠળ કામચલાઉ જમીનો યોગ્ય આદેશ પસાર કરવા માંગે છે.

એક તરફ જો પી.એમ.એલ.એ. ની કલમ ૫ હેઠળ કામચલાઉ જમીનો આદેશ પસાર કરવામાં આવે છે, તો તેનું આયુષ્ય ૧૫૦ દિવસનું છે, જે ચુકાદો આપનાર અધિકારી દ્વારા પસાર કરી શકાય તેવા વધુ આદેશોને આધિન છે, જ્યારે કે જો જમીનો આદેશ પી.એમ.એલ.એ. ની કલમ ૬૫ સાથે વાંચીને સંહિતાની કલમ ૧૦૨ હેઠળ પસાર કરવામાં આવે છે, તો જ્યાં સુધી તેની કામગીરીની વાત છે ત્યાં સુધી કોઈ સમયમર્યાદા નિર્ધારિત નથી.આવી સ્થિતિ ઊભી થવી જોઈએ નહીં.

ભારતના વિદ્વાન સહાયક સોલિસિટર જનરલ દ્વારા આપવામાં આવેલા

નિવેદનના પ્રકાશમાં, હું આ બાબતમાં વધુ આગળ જવા માંગતો નથી. જો કે, હું સ્પષ્ટ કરું છું કે જો પીએમએલએની કલમ ૫ હેઠળ જમીનો કામચલાઉ આદેશ આજથી એક અઠવાડિયાના સમયગાળાની અંદર પસાર કરવામાં ન આવે, તો ખાતા ફીઝ કરવા માટે વિભાગ દ્વારા બેંકને આપવામાં આવેલી સૂચનાઓ આપમેળે સમાપ્ત થઈ જશે અને બેંક ત્યારબાદ અરજદારને તેનું ખાતું ચલાવવાની મંજૂરી આપશે.

આ બાબતમાં અંતિમ તારણો નીચે મુજબ છે:

- i. પ્રશ્ન નંબર ૧ નો જવાબ હકારાત્મક છે.
- ii. પ્રશ્ન નંબર ૨ નો જવાબ હકારાત્મક છે.
- iii. પ્રશ્ન નંબર ૩ નો જવાબ નકારાત્મક છે.
- iv. પ્રશ્ન નંબર ૪ નો જવાબ હકારાત્મક છે.
- v. પી. એમ. એલ. એ. ની કલમ ૬૫ સાથે વાંચી શકાય તેવી સંહિતાની કલમ ૧૦૨ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને બેંક ખાતાની જમીનો આદેશ અનિશ્ચિત સમયગાળા માટે ચાલુ રાખી શકાતો નથી, ખાસ કરીને જ્યારે પી. એમ. એલ. એ. ની કલમ ૫ હેઠળ કામચલાઉ જમીના આદેશની મુદત મહત્તમ ૧૫૦ દિવસ સુધીની હોય."

૧૨. પરેશા જી. શાહ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આ અદાલતનો નિર્ણય રિટ અરજદારો વતી હાજર રહેલા વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી માર્શલ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી તમામ દલીલોને વ્યવહારીક રીતે જવાબ આપે છે.

૧૩. હું રોઝ વેક્સી રિયલ એસ્ટેટ તથા કન્સ્ટ્રક્શન્સ લિમિટેડ તથા અન્યો વર્સિસ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા તથા અદર્સ, ૨૦૧૫ કિ.એલ.જે., ૪૮૫૦. ના કેસમાં કલકત્તા હાઇકોર્ટના ડિવિઝન બેન્ચના નિર્ણયને પણ નફા સાથે ટાંકી શકું છું.

“અધિનિયમની કલમ ૫ (જમી) અથવા કલમ ૭ (જમી) ને પુનઃસ્થાપિત કર્યા વિના અપીલકર્તાના કંપનીઓના જૂથ દ્વારા જાળવવામાં આવેલા ખાતાઓમાંથી ઉપાડ પર પ્રતિબંધ/ફ્રીઝ કરવા માટે અપીલકર્તાના બેંકરોને વિનંતી કરવા માટે અંતર્ગત અધિકારક્ષેત્રના અભાવના અન્ય મુદ્દા પર આવીએ, ચાલો કાયદાની વિવિધ જોગવાઈઓના પ્રકાશમાં તેની તપાસ કરીએ. કલમ ૨ (એનએ) "તપાસ" ને વ્યાખ્યાયિત કરે છે. આ વ્યાખ્યા સર્વસમાવેશક છે અને તેથી તપાસ એજન્સીને માત્ર કાયદા હેઠળની કાર્યવાહી જ નહીં, પરંતુ પુરાવાઓના સંગ્રહને સુનિશ્ચિત કરવા માટે આવી કાર્યવાહીને અસરકારક રીતે આગળ વધારવા માટે જરૂરી તમામ આનુષંગિક અને પરિણામી કૃત્યોનો પણ આશરો લેવાની સત્તા આપશે. મની લોન્ડરિંગના ગુના માટે તપાસનો

મુખ્ય ઉદ્દેશ એ છે કે તપાસ એજન્સીને તાત્કાલિક પગલાં લેવાનો અધિકાર હોવો જોઈએ જેથી શંકાસ્પદ ખાતાઓમાં જમા થયેલા નાણાંનો દુરુપયોગ ન થાય અને કાયદા હેઠળ કાર્યવાહી કરવામાં આવે.

તે સાચું છે કે વાજબી માન્યતાનું અસ્તિત્વ એ આરોપીની કલમ ૫ (જમી) અથવા કલમ ૭ (મિલકત અથવા સંપત્તિની જમી) હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા માટેની પૂર્વશરત છે. જો કે, વાજબી માન્યતાનું અસ્તિત્વ એ અધિનિયમ હેઠળ તપાસ શરૂ કરવા માટેની પૂર્વશરત નથી. આવી તપાસ વાજબી શંકા પર શરૂ કરી શકાય છે કે "અનુસૂચિત ગુનાઓ" સંબંધિત "ગુનાની આવક" સાથે કાયદાની કલમ ૩ માં વ્યાખ્યાયિત રીતે વ્યવહાર કરવામાં આવી રહ્યો છે.

આવી તપાસ દરમિયાન, તપાસ એજન્સી માટે શંકાસ્પદ વ્યવહારો અને/અથવા આવા ગુના માટે તપાસ કરવામાં આવી રહેલા આરોપી દ્વારા જાળવવામાં આવેલા ખાતાઓમાં નાણાંની શોધ કરવી જરૂરી બની શકે છે. જો આવા ટ્રેસિંગ, ઓળખ અને ચકાસણી દરમિયાન, આવા ખાતાઓમાંથી નાણાં ઉપાડવાની અને/અથવા હેરાફેરી કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે, તો તપાસનો હેતુ જ વ્યર્થ અને નિર્રર્થક બની જશે.

આવી નિરર્થકતાને દૂર કરવા માટે, તપાસ એજન્સીને રિપોર્ટિંગ એન્ટિટીને વિનંતી કરવા માટે સક્ષમ અને/અથવા આનુષંગિક સત્તા હોવી જોઈએ, એટલે કે, એક બેંકિંગ કંપની, જેની કાયદા હેઠળ તપાસ કરવામાં આવી રહી છે તે આરોપીના ખાતાઓમાંથી ઉપાડ પર અસ્થાયી ધોરણે પ્રતિબંધ મૂકવા માટે. તેમાં કોઈ શંકા નથી કે આવી શક્તિનો ઉપયોગ અધિનિયમ હેઠળની કાર્યવાહીના વિચારમાં થવો જોઈએ, દા.ત., અધિનિયમની કલમ ૫/૭ હેઠળ જમી અથવા ટાંચ માટેની કાર્યવાહી. અન્યથા, તપાસ દરમિયાન આરોપી વ્યક્તિના ખાતામાં ભંડોળ સાચવવાની સત્તાના અધિકારીઓને નકારી કાઢશે અને વાજબી માન્યતા પર પહોંચ્યા પછી સંપત્તિઓની જમી/ટાંચની સત્તાઓને કાયદાના મૂત પત્રમાં ફેરવશે. તપાસ બાકી રહેલા આરોપીના ખાતાઓમાંથી ઉપાડ પર પ્રતિબંધ મૂકવાની કામચલાઉ સત્તાઓ અધિનિયમ હેઠળ કલમ ૫/૭ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવામાં મદદ કરે છે અને તેમને અવરોધે નહીં.

તદનુસાર, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા જોરશોરથી દલીલ કરાયેલી વાજબી માન્યતાની ગેરહાજરી એ કાયદા હેઠળ જમી અથવા ટાંચની સત્તાઓના ઉપયોગની વિચારણા માટે આગળની તપાસ બાકી છે ત્યાં સુધી પુરાવાની જાળવણી માટે આકસ્મિક અથવા પરિણામી પગલાં લેવાના તપાસ એજન્સીના અધિકારક્ષેત્રને નકારી કાઢે નહીં.

તે સ્થાયી કાયદો છે કે જ્યારે કોઈ કાયદો કોઈ વસ્તુ કરવાની સત્તા પર સત્તા પ્રદાન કરે છે, ત્યારે તે તે વસ્તુ કરવા માટે જરૂરી અન્ય તમામ વસ્તુઓ કરવા માટે જરૂરી સૂચિતાર્થ દ્વારા સત્તા આપે છે. તેથી, કાયદાકીય સત્તાની કામગીરી માટે જરૂરી અને આકસ્મિક હોય તેવા કાર્યોનું જરૂરી સૂચિતાર્થ દ્વારા અનુમાન લગાવવું જોઈએ. આમ કરવામાં નિષ્ફળતા, આવી વૈધાનિક સત્તાને કાયદાનું મૂત પત્ર બનાવશે.

વી. ટી. ખાનઝોડે અને અન્યો વિરુદ્ધ રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્યો, (૧૯૮૨) ૨ એસસીસી ૭ માં સર્વોચ્ચ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો:-

".....વૈધાનિક નિગમની સત્તાઓના સંબંધમાં અતિ અધિકારોના સિદ્ધાંતને વાજબી રીતે સમજવો પડશે અને તેથી સમજવું પડશે, "જે વસ્તુઓને ન્યાયી રીતે આનુષંગિક અથવા પરિણામી તરીકે ગણવામાં આવે છે, તે વસ્તુઓ કે જેને વિધાનસભાએ અધિકૃત કરી છે (જ્યાં સુધી સ્પષ્ટ રીતે પ્રતિબંધિત ન હોય) ન્યાયિક રચના દ્વારા રાખવામાં આવે, તે અતિ અધિકારો હોવા જોઈએ".(એટર્ની-જનરલ વિરુદ્ધ ગ્રેટ ઇસ્ટર રાઈ જુઓ. કંપની, (૧૮૮૦) ૫ એસી ૪૭૩ (એચએલ)."

ખરગ્રામ પંચાયત સમિતિ અને અન્ય વિરુદ્ધ પશ્ચિમ બંગાળ અને અન્ય રાજ્ય, (૧૯૮૭) ૩ એસ.સી.સી. ૮૨ માં સમાન દ્રષ્ટિકોણનો પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો હતો.

“જ. તે સારી રીતે સ્વીકારવામાં આવે છે કે આ સ્થાનિક સત્તામંડળો પર વૈધાનિક સત્તાઓની પ્રદાનનો અર્થ એ થવો જોઈએ કે તે દરેક વસ્તુને ગર્ભિત રીતે અધિકૃત કરે છે જેને ન્યાયી અને વાજબી રીતે સત્તા માટે આકસ્મિક અથવા પરિણામી ગણી શકાય. જુઓ:ડી સ્મિથની વહીવટી કાર્યવાહીની ન્યાયિક સમીક્ષા. ચોથી આવૃત્તિ, પાનું ૯૫, એચ. ડબલ્યુ. આર. વેડનો વહીવટી કાયદો, પાંચમી આવૃત્તિ, પાનું ૨૧૭, કાયદાકીય કાયદા પર કેઈઝ, છઠ્ઠી આવૃત્તિ, પાનું ૨૭૬, એટર્ની જનરલ વિરુદ્ધ ગ્રેટ ઈસ્ટર્ન રેલવે, એલ. આર. (૧૮૮૦) ૫ એસી ૪૭૩; બેરોનેસ વેનલોક વિરુદ્ધ રિવર ડી કંપની, એલ. આર. (૧૮૮૫) ૧૦ એસી ૩૫૪.ડી સ્મિથે તેમના પ્રખ્યાત કાર્ય જ્યુડિશિયલ રિવ્યૂ ઓફ એડમિનિસ્ટ્રેટિવ એક્શનમાં, પાન ૯૫ પરની ૫ મી આવૃત્તિ કાયદાને આ શબ્દોમાં સંક્ષિપ્તમાં મૂકે છે:

હાઉસ ઓફ લોર્સે એ સિદ્ધાંત નિર્ધારિત કર્યો છે કે 'જે વસ્તુઓને ન્યાયી રીતે આનુષંગિક અથવા તેના પરિણામે ગણવામાં આવે છે, તે વસ્તુઓ કે

જેને વિધાનસભાએ અધિકૃત કરી છે, તેને ન્યાયિક રચના દ્વારા (જ્યાં સુધી સ્પષ્ટ રીતે પ્રતિબંધિત ન હોય ત્યાં સુધી) અધિકાર બહારની હોવી જોઈએ નહીં."

આ સિદ્ધાંત લોર્ડ સેલબોર્ન દ્વારા એટર્ની જનરલ વિરુદ્ધ ગ્રેટ ઇસ્ટર્ન રેલવેમાં આ શબ્દોમાં ઉચ્ચારવામાં આવ્યો હતો:

સત્તાની બહારના સિદ્ધાંતને વાજબી રીતે અને ગેરવાજબી રીતે ન સમજવો જોઈએ, સમજવો જોઈએ અને લાગુ કરવો જોઈએ અને જે કંઈ પણ વાજબી રીતે આનુષંગિક અથવા પરિણામી તરીકે ગણવામાં આવે છે, તે વસ્તુઓ કે જેને વિધાનસભાએ અધિકૃત કરી છે (જ્યાં સુધી સ્પષ્ટ રીતે પ્રતિબંધિત ન હોય) તેને ન્યાયિક રચના દ્વારા, સત્તાની બહાર ગણવી જોઈએ નહીં.

આ શબ્દો પ્રોફેસર વેડે તેમના સ્મારક કાર્ય એડમિનિસ્ટ્રેટિવ લૉ, પૃષ્ઠ ૨૧૭ પરની ૫ મી આવૃત્તિમાં અને કેઈઝ ઓન સ્ટેચ્યુટ લો, ૬ ટી આવૃત્તિ પૃષ્ઠ ૨૭૬ દ્વારા પણ ટાંકવામાં આવ્યા છે. કેઈઝ બેરોનેસ વેનલોક વર્સિસ રિવર લી કંપનીમાં લોર્ડ વોટસનના નિરીક્ષણોનો પણ ઉલ્લેખ કરે છે:

જ્યારે પણ સંસદના કાયદા દ્વારા, કાયદાના હેતુઓના સંદર્ભમાં અને ફક્ત આ હેતુઓને અમલમાં મૂકવાના દષ્ટિકોણથી કોર્પોરેશનની રચના કરવામાં આવે છે, ત્યારે મારો અભિપ્રાય એ છે કે કોર્પોરેશન કાયદેસર રીતે જે હેતુઓને અનુસરી શકે છે તે અધિનિયમમાંથી જ નક્કી થવો જોઈએ, પરંતુ આ હેતુઓને આગળ વધારવા માટે કોર્પોરેશન કાયદેસર રીતે જે સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકે છે તે સ્પષ્ટ રીતે પ્રદાન થવી જોઈએ અથવા તેની જોગવાઈઓમાંથી વાજબી સૂચિતાર્થ દ્વારા મેળવવી જોઈએ. "

એ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે કાયદામાં "તપાસ" શબ્દ સર્વસમાવેશક છે. તેથી, તે તેના દાયરામાં આવી તમામ આનુષંગિક અને પરિણામી સત્તાઓનો સમાવેશ કરશે, જે તેના અંતને હાંસલ કરવા માટે જરૂરી હોઈ શકે છે, એટલે કે પુરાવા એકત્ર કરવા અને તે રીતે કાયદાનો અમલ કરવો.

સામાવાળા નંબર ૩ નો આક્ષેપ પત્ર જારી કરવાનો અધિકાર કાયદાની કલમ ૫ અથવા કલમ ૭ માં જોવા મળતો નથી. બીજી બાજુ, તે કાયદાની જોગવાઈઓને અસર આપવા અને તેના અસરકારક અમલીકરણ માટે તપાસ અધિકારી દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી આકસ્મિક અથવા પરિણામી સત્તાઓ માટે શોધી શકાય છે. તેથી, વાજબી માન્યતાનું રેકોર્ડિંગ એ

પુરાવાઓની જાળવણી માટે આવા કામચલાઉ આગોતરા પગલાં લેવા માટે અનિવાર્ય નથી, જે કાયદા હેઠળ જમી અને ટાંચની કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે વિચારણા અને સહાય માટે હાથ ધરવામાં આવે છે. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, રોહતાસ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ વિરુદ્ધ કલમ ડી. અગ્રવાલ અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૬૯ એસ.સી. ૭૦૭ માં ગુણોત્તર જે કંપની અધિનિયમ હેઠળ તપાસની વૈધાનિક સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા માટે વાજબી માન્યતાના અસ્તિત્વ સાથે સંબંધિત છે તે અપીલકર્તાને કોઈ મદદ કરતું નથી.

સામાવાળા બેંકો કાયદા હેઠળ "રિપોર્ટિંગ સંસ્થાઓ" હોવાથી કાયદાની કલમ ૫૪ હેઠળ સત્તાવાળાઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી વિનંતી પર કાર્યવાહી કરવા માટે બંધાયેલા છે.

પીએમએલ અધિનિયમ, ૨૦૦૨ સત્તાવાળાઓને પુરાવા એકત્ર કરવા માટે અધિનિયમ હેઠળ તમામ કાર્યવાહી શરૂ કરવાની સત્તા આપે છે. ગુનાઓની આવક હોવાનું વાજબી રીતે માનવામાં આવે છે અથવા તેની સાથે સંકળાયેલી હોય તેવી મિલકતોની જમી અથવા ટાંચ અધિનિયમની કલમ ૫ અથવા ૭ હેઠળ વિચારણા કરવામાં આવે છે. તેથી, જમી અને જમીની આવી સત્તાઓને અસર આપવા માટે તપાસ બાકી રહેલા આરોપીના ખાતાઓમાંથી ઉપાડ પર કામચલાઉ પ્રતિબંધ જેવા તમામ

આનુષંગિક અને પરિણામી કાર્યોને કાયદાના અસરકારક અમલીકરણ માટે અનુમાન કરવામાં આવે છે.

આવી સત્તાનો અંદાજ કાઢવામાં નિષ્ફળતા આરોપી વ્યક્તિઓના ખાતાઓમાંથી ભંડોળની હેરાફેરીમાં પરિણમશે, જેની તપાસ બાકી છે, જે અધિનિયમ હેઠળ જમીન/ટાંચની સત્તા આપે છે.

આવા ઢ્રષ્ટિકોણથી જોવામાં આવે તો, વિવાદિત પત્ર ન તો સંપત્તિના અધિકાર પર ગેરકાયદેસર આક્રમણ છે અને ન તો તે કાયદાકીય મંજૂરીથી વંચિત છે. અન્ય કોઈપણ અર્થઘટન કાયદાના ઉદ્દેશ્ય અથવા હેતુને નિષ્ફળ બનાવશે જે મની લોન્ડરિંગના કેસોમાં તપાસ અને પુરાવાઓના સામૂહિક માટે અસરકારક મશીનરી બનાવવા માંગે છે અને તેને ભ્રામક બનાવે છે.

વિજય કુમાર અગ્રવાલ વિરુદ્ધ ઓરિસ્સા રાજ્ય, (૧૯૯૬) ૫ એસ.સી.સી. ૧ માં, સર્વોચ્ચ અદાલત "સંગ્રહ" શબ્દના અર્થઘટન પર વિચાર કરી રહી હતી અને જણાવ્યું હતું કે, તેમાં "પરિવહન" નો સમાવેશ થતો નથી. તેથી, આ અધિનિયમ હેઠળ "તપાસ" શબ્દની સમાવિષ્ટ વ્યાખ્યાનો અર્થઘટન કરતી વખતે ગુણોત્તર સંપૂર્ણપણે લાગુ પડતો નથી.

તેવી જ રીતે, અસલમ મોહમ્મદ મર્યન્ટ વિરુદ્ધ કોમ્પિટન્ટ ઓથોરિટી તથા અદર્સ, (૨૦૦૮) ૧૪ એસ. સી. સી. ૧૮૬ માં કારણદર્શક નોટિસ રદ કરવામાં આવી હતી કારણ કે તે માત્ર સક્ષમ અધિકારીના નિર્દેશ પર કારણો અને/અથવા મનની અરજી નોંધ્યા વિના જારી કરવામાં આવી હતી. આ કેસ હકીકતોના આધારે અલગ પાડી શકાય તેવો છે કારણ કે હાલની અપીલમાં અમે કાયદા હેઠળની કાર્યવાહીના વિચારમાં પુરાવાની જાળવણી માટે તપાસ દરમિયાન લેવામાં આવેલા જરૂરી અને અનિવાર્ય પગલાં સાથે સંબંધિત છીએ અને તપાસના નિષ્કર્ષમાં કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવાના સંબંધમાં નહીં.

છેવટે, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે વિવાદિત પત્રમાં સેબીના કાયદામાં અનુસૂચિત ગુના સિવાય અન્ય અનુસૂચિત ગુનાઓનો કોઈ ઉલ્લેખ નથી.

ચંદ્રસિંહ વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્યના ચુકાદા પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. (ફકરો ૩૮).

કાયદાની કલમ ૬૮, અન્ય બાબતોની સાથે, એવી જોગવાઈ કરે છે કે પી.એમ.એલ. અધિનિયમ, ૨૦૦૨ હેઠળ નોટિસ અથવા આદેશ અથવા અન્ય કાર્યવાહી, જો આવી નોટિસ, સમન્સ અથવા આદેશ અન્યથા

કાયદાના ઉદ્દેશ અને હેતુને અનુરૂપ હોય, તો આવી નોટિસ, સમન્સ અથવા આદેશમાં કોઈ ભૂલ, ખામી અથવા ચૂકને કારણે અમાન્ય ઠેરવવામાં આવશે નહીં. કાયદાની કલમ ૬૮ નીચે મુજબ વાંચે છે:-

“૬૮. અમુક આધારો પર અમાન્ય ન હોવાની સૂચના વગેરે.— આ અધિનિયમની કોઈપણ જોગવાઈઓના અનુસરણમાં રજૂ કરવામાં આવેલી અથવા જારી કરવામાં આવેલી અથવા જારી કરવામાં આવેલી અથવા લેવામાં આવેલી અથવા કથિત રીતે રજૂ કરવામાં આવેલી અથવા જારી કરવામાં આવેલી અથવા જારી કરવામાં આવેલી અથવા લેવામાં આવેલી અથવા લેવામાં આવેલી કોઈ નોટિસ, સમન્સ, આદેશ, દસ્તાવેજ અથવા અન્ય કાર્યવાહી અમાન્ય ગણાશે નહીં અથવા આવી નોટિસ, સમન્સ, આદેશ, દસ્તાવેજ અથવા અન્ય કાર્યવાહીમાં કોઈ ભૂલ, ખામી અથવા ચૂકને કારણે અમાન્ય ગણાશે નહીં, જો આવી નોટિસ, સમન્સ, આદેશ, દસ્તાવેજ અથવા અન્ય કાર્યવાહી આ અધિનિયમના ઉદ્દેશ અને હેતુ સાથે અથવા તેના અનુસાર પદાર્થ અને અસરમાં હોય.

એવું લાગે છે કે વિવાદિત પત્ર કાયદાની કલમ ૨ (એન.એ.) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત તપાસની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને જારી કરવામાં આવ્યો હતો અને તે કાયદાનો અમલ કરવાના હેતુથી કરવામાં આવ્યો છે. વધુમાં,

સુનાવણી દરમિયાન રજૂ કરાયેલા રેકૉર્ડ્સ દર્શાવે છે કે અપીલકર્તા પર આ કાયદા હેઠળ અન્ય "અનુસૂચિત ગુનાઓ" કરવાનો આરોપ છે અને તેના આધારે સીબીઆઈ દ્વારા તેની તપાસ કરવામાં આવી રહી છે.તેથી, આક્ષેપિત પત્રમાં અન્ય "અનુસૂચિત ગુનાઓ" ના સંદર્ભની ગેરહાજરી એ અધિનિયમ હેઠળ આક્ષેપિત નોટિસને અમાન્ય બનાવવાનો આધાર ન હોઈ શકે.

કલમ ૬૮ (ઉપરોક્ત) માં અંકિત બચત કલમ અને તપાસના રેકૉર્ડમાંથી બહાર આવતી સામગ્રીને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારું માનવું છે કે ચંદ્રસિંહ (ઉપરોક્ત) કેસના તથ્યોને લાગુ પડતા નથી.

ચંદ્રસિંહ અને અન્યો વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્ય અને અન્ય, (૨૦૦૩) ૬ એસ. સી. સી. પૃષ્ઠ પર આધાર રાખતા સામાવાળાઓ વતી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે કોર્ટ કલમ ૨૨૬ હેઠળ વિવેકાધીન અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને ગેરકાયદેસર આદેશમાં દખલ કરી શકશે નહીં જેમાં નોંધપાત્ર ન્યાય કરવામાં આવી રહ્યો છે.

સામાવાળાઓ દ્વારા વિશેષ નાગરિક અરજી નંબર ૪૧૭૧/૨૦૧૨ સાથે વિશેષ નાગરિક અરજી નંબર ૧૦૫૯/૨૦૧૨, એલાઈવ હોસ્પિટાલિટી

તથા ફૂડ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા સાથે બી. રામા રાજુ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, (૨૦૧૧) ૧૬૪ કોમ કેસ ૧૪૯ (એ.પી.) અને ગુજરાત હાઇકોર્ટના તારીખ ૩૧/૦૭/૨૦૧૩ ના અહેવાલ વિનાના ચુકાદાનો પણ સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે. ઉપરોક્ત ટાંકવામાં આવેલા કોઈ પણ કેસ આ અપીલમાં ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દા સાથે સંકળાયેલા નથી. બી. રામા રાજુ (ઉપરોક્ત) માં કાયદાની સત્તાઓ પડકાર હેઠળ હતી જ્યારે એલાઇવ હોસ્પિટાલિટી તથા ફૂડ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) માં કોર્ટને કામચલાઉ જમીના કેસ સાથે જમ કરવામાં આવી હતી.

વ્યક્તિના મિલકતનો અધિકાર અને કાયદા હેઠળની કાર્યવાહીના અસરકારક અમલીકરણ માટે તપાસ એજન્સીમાં જરૂરી સૂચિતાર્થ દ્વારા અનુમાન લગાવવાની જરૂર પડી શકે તેવા પગલાં વચ્ચે સંતુલન જાળવવું પડશે. ૧૯/૦૯/૨૦૧૪ તારીખના વિવાદિત પત્રને કાયદા હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવા અને તેના અમલીકરણ માટે પુરાવાઓની જાળવણી માટે હાથ ધરવામાં આવેલી તપાસ દરમિયાન કામચલાઉ પગલા તરીકે વાંચવું આવશ્યક છે. આવા પત્રનો કોઈ અંત નથી. જ્યારે બીજી બાજુ, આવા પગલાંનો આશરો લેવામાં નિષ્ફળતા અધિનિયમ હેઠળની મૂળ સત્તાઓને બિનજરૂરી બનાવી શકે છે, તેને અનિશ્ચિત સમય સુધી ચાલુ

રાખવાની મંજૂરી આપવી તે તેમને સ્થાનાંતરિત કરવા સમાન હશે.”

૧૪. હું શ્રી માર્શલ, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલની રજૂઆતથી પણ પ્રભાવિત નથી કે જે વ્યક્તિ, પ્રથમ દષ્ટિએ, ગુનાની આવકનો કબજો ધરાવતી હોવાનું જણાય છે, તેના પર અનુસૂચિત ગુના માટે આરોપ મૂકવો જોઈએ. અલબત્ત, અહીં વર્તમાન કેસમાં, ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮ હેઠળ એક અનુસૂચિત ગુનો છે, પરંતુ શ્રી માર્શલના જણાવ્યા અનુસાર, તેને તેના ગ્રાહકો સાથે કોઈ લેવાદેવા નથી કારણ કે તે માત્ર એક પોલીસ અધિકારીની સંડોવણીને કારણે છે કે ભ્રષ્ટાચાર અધિનિયમ, ૧૯૮૮ની જોગવાઈઓ લાગુ કરવામાં આવી છે. કલમ ૫ નું ખાલી વાંચન એ બતાવશે કે અધિકૃત અધિકારી માટે (નાયબ નિયામક અધિકારીના હોદ્દાથી નીચે નહીં) કામચલાઉ જમીની સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે, હવે તે જરૂરી નથી કે જે વ્યક્તિ ગુનાની કોઈપણ આવક ધરાવે છે તેના પર પણ અનુસૂચિત ગુના માટે આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હોવો જોઈએ. ૨૦૧૩ ના અધિનિયમ ૨ એ કલમ ૫ ની પેટા-કલમ (૧) ની કલમ (બી) ને દૂર કરી દીધી છે, કારણ કે તે સુધારા પહેલા હતી. કલમ ૫ની પેટા-કલમ (૧) ની કલમ (સી), જે ૨૦૧૩ના સુધારા પહેલા હતી, તેને હવે સુધારેલા કાયદામાં કલમ (બી) તરીકે દર્શાવવામાં આવી છે.

૧૫. પરિણામે, નિયુક્ત અધિકારી કામચલાઉ રીતે એવી મિલકતને જપ્ત કરી શકે

છે, જે અનુસૂચિત ગુનાનો આરોપ લગાવેલી વ્યક્તિ સાથે સંબંધિત નથી, જ્યાં સુધી નીચેની સામગ્રી મળી આવે. તેની પાસે તેના કબજામાં રહેલી સામગ્રીના આધારે એવું માનવાનું કારણ છે કે કોઈ વ્યક્તિ ગુનાની આવકનો કબજો ધરાવે છે અને આવી આવકને છુપાવી શકાય છે, સ્થાનાંતરિત કરી શકાય છે અથવા તેની સાથે કોઈ પણ રીતે વ્યવહાર કરવામાં આવે તેવી શક્યતા છે જે ગુનાની આવકની જમી સંબંધિત કાર્યવાહીને નિરાશાજનક બનાવી શકે છે.

૧૬. તેથી, રિટ અરજદારો વતી રજૂ કરાયેલી દલીલ કે જ્યાં સુધી અનુસૂચિત ગુનાના સંબંધમાં, સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૧૭૩ હેઠળ મેજિસ્ટ્રેટને અહેવાલ મોકલવામાં ન આવ્યો હોય ત્યાં સુધી જમીનો કોઈ આદેશ પસાર થઈ શક્યો ન હોત, તે મારા મતે સંપૂર્ણપણે અસમર્થનીય છે. પ્રથમ પરંતુક એ વ્યક્તિઓને લાગુ પડે છે કે જેમના પર અનુસૂચિત ગુનાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે. તે અનુસૂચિત ગુનાનો આરોપ લગાવનાર વ્યક્તિઓ સિવાય અન્ય વ્યક્તિઓને લાગુ પડતી નથી. જોકે, પ્રથમ પરંતુકમાં પી.એમ.એલ.એ. ની કલમ ૫ (૧) ના બીજા પરંતુકના રૂપમાં કોતરવામાં આવેલ અન્ય એક અપવાદ છે. આમ, અસરકારક રીતે, જે વ્યક્તિઓ સામે અનુસૂચિત ગુના હેઠળ કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવે છે, તેમની સામે પણ કામચલાઉ જમીની શક્તિનો ઉપયોગ કરી શકાય છે, જો કે બીજા પરંતુકમાં નિર્ધારિત શરતો પૂર્ણ થાય. તેનું કારણ એ છે કે બીજો પરંતુક એક બિન-અવરોધક જોગવાઈ છે જે નીચેના શબ્દો સાથે શરૂ થાય

છે:-

".....વધુમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે, ખંડ (બી) માં કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, કોઈપણ વ્યક્તિની કોઈપણ મિલકત આ કલમ હેઠળ જપ્ત કરી શકાય છે.

૧૭. બીજા પરંતુકના શરૂઆતના ભાગમાં વપરાયેલા શબ્દો સ્પષ્ટ કરે છે કે તે "કોઈપણ વ્યક્તિ" ની "કોઈપણ મિલકત" ને ધ્યાનમાં લે છે જે ગુનાની આવકનો કબજો ધરાવે છે. અનુસૂચિત ગુના માટે જવાબદાર વ્યક્તિઓની મિલકતો જપ્ત કરવાની મર્યાદા અથવા મિલકતો જપ્ત કરવાની મર્યાદા ત્યારે જ દૂર કરવામાં આવી છે જ્યારે અનુસૂચિત ગુનાઓ કરવા બદલ આરોપી વ્યક્તિઓ સામે આરોપ મૂકવામાં આવે.

૧૮. પરિણામી પ્રશ્ન જે ઊભો થાય છે તે છે : શું સંબંધિત અધિકારી તાત્કાલિક કેસમાં કલમ ૫ ની પેટા-કલમ (૧) ની બીજી જોગવાઈનો આશરો લઈ શક્યા હોત. બીજા પરંતુકને લાગુ કરવા માટે, અધિકૃત અધિકારી (નાયબ નિર્દેશકના હોદ્દાથી નીચે નહીં) પાસે તેના કબજામાં રહેલી સામગ્રીના આધારે એવું માનવાનાં કારણો હોવા જોઈએ કે જો મની લોન્ડરિંગ સાથે સંકળાયેલી મિલકતને જપ્ત કરવામાં ન આવે, તો આ મિલકતને જપ્ત ન કરવાથી કાયદા હેઠળની "કોઈપણ કાર્યવાહી" નિષ્ફળ થવાની સંભાવના છે. જ્યારે 'માનવા માટેના કારણો' શબ્દો

તેમના અર્થમાં વ્યાપક છે, ત્યારે તેમાં માત્ર અધિકૃત અધિકારીની શંકા અથવા અસ્પષ્ટ સૂચનાનો સમાવેશ કરી શકાતો નથી. અધિકૃત અધિકારીની માન્યતાએ તેને વાજબી આધારોના આધારે પ્રામાણિક અને વાજબી અભિપ્રાય રચવા તરફ દોરી જવું જોઈએ. [જુઓ: આઈ.ટી.ઓ. વિરુદ્ધ લખમની, ૧૦૩ આઈ.ટી.આર. ૪૩૭, ૪૪૮ (એસસી) પર અને નવીન ચંદ્ર વિરુદ્ધ ડબલ્યુટીઓ, ૧૨૪ આઈ. ટી. આર. ૬૮.]

૧૯. કામચલાઉ જોડાણની બાંહેધરી આપતી માન્યતાની રચના તરફ દોરી જતા આધારોની વાજબીતાનું પરીક્ષણ એ માન્યતાના દૃષ્ટિકોણથી કરવામાં આવે છે કે જો કામચલાઉ જોડાણનો આદેશ આપવામાં ન આવે તો તે કાયદા હેઠળ કાર્યવાહીની હતાશા તરફ દોરી શકે છે. તેથી, જો આધારો સુસંગત હોય અને વિશ્વાસની રચના સાથે જોડાણ હોય, તો ચોક્કસપણે નિયુક્ત/અધિકૃત અધિકારી પાસે અધિનિયમ હેઠળ કાર્યવાહી કરવા માટે જરૂરી અધિકારક્ષેત્ર હશે. જેની તપાસ કરવી જરૂરી છે તે આધારોની પર્યાપ્તતા નથી પરંતુ માન્યતાનું અસ્તિત્વ છે. આ નિષ્કર્ષ પર પહોંચતા, મારા મતે, માત્ર એટલું જ તપાસવાનું છે કે, શું એવી કોઈ સામગ્રી હતી કે જેણે પ્રથમ દૃષ્ટિએ અભિપ્રાયને જન્મ આપ્યો હતો કે જો કામચલાઉ જમીનો આદેશ આપવામાં ન આવ્યો હોય, તો તે અધિનિયમ હેઠળની કાર્યવાહીને નિરાશ કરશે. [જુઓ: સેલ્સ ટેક્સ કમિશનર, યુપી વિરુદ્ધ ભગવાન ઈન્ડસ્ટ્રીઝ, લખનૌ, ૧૯૭૩ (૩) ૩ એસસીસી ૨૬૫].

૨૦. જો કે, કાયદાની યોજના એવી છે કે પી.એમ.એલ.એ.ની કલમ પની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ જમીનો કામચલાઉ આદેશ ૧૮૦ દિવસ માટે માન્ય હોવા છતાં નિયુક્ત/અધિકૃત અધિકારીએ જમીનો આદેશ આપવામાં આવે તે તારીખથી ૩૦ દિવસના સમયગાળાની અંદર ન્યાયિક અધિકારી સમક્ષ ફરિયાદ દાખલ કરવી જરૂરી છે.

૨૧. ત્યારબાદ ન્યાય આપનાર સત્તામંડળે, પી. એમ. એલ. એ. ની કલમ પની પેટા-કલમ (૫) હેઠળ ફરિયાદ પ્રાપ્ત થયા પછી, જો તેની પાસે એવું માનવાનું કારણ હોય કે કોઈ વ્યક્તિએ પી.એમ.એલ.એ. ની કલમ ૩ હેઠળ ગુનો કર્યો છે અથવા ગુનાની આવકનો કબજો ધરાવે છે, તો તેણે ઉપરોક્ત ફરિયાદ પર નોટિસ જારી કરવી જરૂરી છે. નોટિસનો સમયગાળો ૩૦ દિવસથી ઓછો ન હોઈ શકે. આ નોટિસ દ્વારા, ન્યાયનિર્ણાયક સત્તાધિકારી પ્રાપ્તકર્તાને તેની આવક, કમાણી અથવા સંપત્તિના સ્ત્રોતો સૂચવવા માટે કહે છે, જેમાંથી તેણે પી.એમ.એલ.એ.ની કલમ ૫ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ જમ કરેલી મિલકત મેળવી હતી અને અન્ય પુરાવા, સંબંધિત માહિતી અને વિગતો, જેના પર તે આધાર રાખવા માંગે છે; અને તે દર્શાવે છે કે શા માટે, જારી કરાયેલી મિલકતને મની લોન્ડરિંગમાં સામેલ હોવાનું જાહેર ન કરવી જોઈએ અને તેથી કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા તેને જમ કરવી જોઈએ.

૨૨. તે ચુકાદો આપનાર અધિકારી પાસે હોય તે પછી જ છે: જે વ્યક્તિને નોટિસ જારી કરવામાં આવે છે તેના જવાબને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે; તેને સાંભળવામાં આવે છે અને પૂરી પાડવામાં આવેલી તમામ સામગ્રીને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે-કે તે પી.એમ.એલ.એ.ની કલમ ૮ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ તારણો નોંધવા માટે આગળ વધી શકે છે, પછી ભલે નોટિસમાં ઉલ્લેખિત તમામ અથવા કોઈપણ મિલકત મની લોન્ડરિંગમાં સામેલ હોય.

૨૩. એકવાર ચુકાદો આપનાર અધિકારી એવા નિષ્કર્ષ પર આવે છે કે મુદ્દામાં મિલકત મની લોન્ડરિંગમાં સામેલ છે, તેણે કલમ ૮ ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ પુષ્ટિ કરવી જરૂરી છે, કલમ ૫ ની પેટા-કલમ (૧), એક આદેશ દ્વારા, લેખિતમાં.

૨૪. આવા તારણો નોંધવામાં આવે તે પછી, મુદ્દામાં મિલકતની જતી, પી.એમ.એલ.એ. હેઠળ અથવા ભારતની બહાર ફોજદારી અધિકારક્ષેત્રની સક્ષમ અદાલત સમક્ષ અન્ય કોઈ દેશના અનુરૂપ કાયદા હેઠળ ગુનાને લગતી કાર્યવાહીની પેન્ડન્સી દરમિયાન ચાલુ રહેશે.

૨૫. કલમ ૮ની પેટા-કલમ (૪) હેઠળ, એકવાર ચુકાદો આપનાર અધિકારી

દ્વારા જમીના આદેશની પુષ્ટિ થઈ જાય પછી, નિયુક્ત/અધિકૃત અધિકારીએ કલમ ૫ હેઠળ જમ કરેલી મિલકતનો તાત્કાલિક કબજો લેવો જરૂરી છે.

૨૬. પી.એમ.એલ.એ. હેઠળના ગુનાની સુનાવણીના કિસ્સામાં, વિશેષ અદાલત એ તારણ નોંધે છે કે મની લોન્ડરિંગનો ગુનો કરવામાં આવ્યો છે, તે આદેશ આપશે કે મની લોન્ડરિંગમાં સામેલ આવી મિલકત, જેનો ઉપયોગ મની લોન્ડરિંગના ગુનામાં કરવામાં આવ્યો છે, તેને જમ કરવામાં આવશે. જો કોઈ વિપરીત તારણ પર પહોંચી શકાય, તો જારી કરાયેલી મિલકત મુક્ત થઈ જશે. આ અસરની જોગવાઈઓ કાયદાની પેટા-કલમો (૫) અને (૬) માં સમાયેલી છે.

૨૭. તેથી, જમીની કાર્યવાહી જે રીતે કાયદાકીય રીતે રચાયેલી છે, તે સૂચવે છે કે જ્યારે નિયુક્ત/અધિકૃત અધિકારી તેની પાસે ઉપલબ્ધ સામગ્રીના આધારે કામચલાઉ જમીનો આદેશ આપે છે, ત્યારે તે એક કામચલાઉ દૃષ્ટિકોણ છે, જે ધ્યાનમાં રાખીને લેવામાં આવે છે કે, જો કામચલાઉ જમીનો આદેશ આપવામાં ન આવે તો, તે પી.એમ.એલ.એ. હેઠળ કાર્યવાહીની હતાશા તરફ દોરી શકે છે.

૨૮. તે અજ્ઞાત નથી કે પી.એમ.એલ.એ. અધિનિયમ અને અનુસૂચિત ગુનાઓ એમ બન્ને હેઠળના ગુનાઓની સુનાવણીમાં ઘણીવાર નોંધપાત્ર સમય લાગે છે

અને જો જ્યાં સંજોગો અને અધિકારક્ષેત્રના તથ્યોની માંગ હોય ત્યાં કામચલાઉ જમીની શક્તિનો ઉપયોગ કરવામાં ન આવે, તો તે તે જ હેતુને નિષ્ફળ બનાવવામાં પરિણમી શકે છે જેના માટે પી.એમ.એલ.એ. લાગુ કરવામાં આવ્યો છે. જો ગુનાની આવકને પ્રતિબિંબિત કરતી મિલકતો હાથ બદલાય છે, તો તે પ્રામાણિક તૃતીય પક્ષ હિતનું સર્જન કરી શકે છે, જે સંબંધિત સત્તાવાળાઓ માટે ગુનાની આવકને પુનઃપ્રાપ્ત કરવાનું અશક્ય ન હોય તો પણ મુશ્કેલ બનાવી શકે છે. (જુઓ ગૌતમ ખેતાન તથા અન્યો વર્સિસ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા તથા અન્યો, ૨૦૧૫ ક્રિ.એલ.જે., ૨૧૧૨)

૨૯. ઉપરોક્ત કારણોસર, આ અરજી નિષ્ફળ જાય છે અને આથી નકારી કાઢવામાં આવે છે. નોટિસ કાઢી નાખવામાં આવે છે. જો કે, હું સંબંધિત સત્તામંડળને યાદ અપાવું છું કે પી.એમ.એલ.એ. ની કલમ ૬૫ સાથે વાંચી શકાય તેવી સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૧૦૨ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને બેંક ખાતાઓને જમ કરવાનો આદેશ અનિશ્ચિત સમયગાળા માટે ચાલુ રાખવો જોઈએ નહીં. પરેશા જી. શાહ (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં આ સંબંધમાં કાયદાને સંપૂર્ણ રીતે સમજાવવામાં આવ્યો છે. ચુકાદાના અગાઉના ભાગમાં નોંધાયેલા શ્રી માર્શલના સૂચનના સંદર્ભમાં, હું માત્ર એટલું જ કહી શકું છું કે રિટ અરજદારો માટે સક્ષમ સત્તામંડળને સંબોધતા તે સંબંધમાં યોગ્ય પ્રતિનિધિત્વ પસંદ કરવા માટે તે ખુલ્લું રહેશે. જો આવી કોઈ રજૂઆત દાખલ કરવામાં આવે, તો સક્ષમ અધિકારી

કાયદા અનુસાર તેની તપાસ કરી શકે છે.

(જે. બી. પારડીવાલા, ન્યાયમુર્તી)

વાહિદ

વિષય : વેપારીઓના બેંક ખાતાઓ એન્ફોર્સમેન્ટ ડિરેક્ટોરેટ દ્વારા ફીઝ કરવાના આદેશ સામે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ દાખલ કરાયેલી રિટ અરજી હેઠળ હુકમ.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.